
3 1761 06575717 1

ORD TIL

NSKE DEMOKRATER

> Neutralitet, — hvad er det for noget? Jeg kender det ikke. Fjende eller Ven, — noget tredie vil der ikke gives!
>
> *Gustav Adolph.*

VILHELM PRIORS HOFBOGHANDEL
KØBENHAVN — 1906

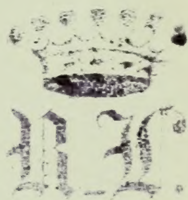
Et Ord

til

danske Demokrater.

Neutralitet, — hvad er det for noget?
Jeg kender det ikke. Fjende eller Ven,
— noget tredie vil der ikke gives!
Gustav Adolph.

København.
Vilhelm Priors Hofboghandel.
1906

	Pag.

Forord.

I Venstrebladet »Næstved Tidende« har en Indsender, der af Bladets Redaktion faar Attest for at være en alvorlig Venstremand, i December 1905 i et meget velskrevet Indlæg taget til Orde mod Regeringens Standpunkt: at Vælgerne »skal høres« inden der træffes nogen Afgørelse i Forsvarssagen.

Indsenderen advarer imod at lade en saa stor og for Landets Velfærd saa vigtig Sag blive gjort afhængig af en Afstemning, i hvilken de allerfleste mangler de nødvendige Forudsætninger for at kunne dømme uhildet, forsvarligt og rigtigt, bl. a. fordi de igennem en lang Aarrække ere blevne gennemagiterede til absolut Modstand mod en bestemt Forsvarsordning.

»Er vi ikke herved komne ud i de demokratiske Kravs »yderste Hjørne, naar Vælgerne direkte skal afgøre Spørgs- »maal?

»...... Tilsagnet om Rigsdagens Opløsning paa Spørgs- »maalet og Udskrivning af nyt Valg ser kønt og demokratisk »ud; men er det ikke alt? Lad os holde os til et Eksempel »med Fæstningen. Enten er det rigtigt, at Fæstningen bli- »ver revet ned, eller det er ikke rigtigt; begge Dele kan »ikke være Ret. Og det er jo den rette — den bedste Ord- »ning — vi skulde se at naa til; men for mig staar det saa- »dan, at der til at fælde en afgørende Dom i dette vigtige »Spørgsmaal kræves et saa indgaaende Kendskab til vor »Udenrigspolitik, i Forbindelse med militært Overblik, som »den almindelige Vælger ikke sidder inde med. Der skabes da ad denne Vej ikke Sikkerhed for, »at vort Forsvar bliver ordnet paa bedste

»Vis. Ganske vist bliver Ordningen saa-»ledes, som Vælgerfolkets Flertal vil den »i Øjeblikket, men hvad borger for, at det »er den rette og at den er til Landets san-»de Gavn, da en stor Del af det almene Vælgerfolks Syn »paa Sagen er en Fornemmelsessag, der af dygtige Agita-»torer godt kan tænkes vendt, som de vil, for eller imod »Afgørelsen, som da synes at blive Resultatet af et Valg »tildels i Blinde.«

Jeg skal ikke indlade mig paa nogen Afgjørelse af dette Spørgsmaal, — om Betimeligheden af at gjøre Forsvars-sagens Ordning direkte afhængig af et Plebiscit. Men én Ting er en afgjort Sag, — at dersom Vælgerfolket snart, maaske i denne Sommer, skal udtale sig om og afgjøre dette Spørgsmaal, (det største, som overhovedet existerer for det danske Folk, større end Forfatningsspørgsmaal, større end finansielle Spørgsmaal, større end sociale Reform-spørgsmaal, uendelig meget større end Partispørgsmaal, større end alle andre, fordi det muligvis er et Spørgsmaal om det danske Folks Existens eller Ikke-Existens) — saa er det ikke for tidlig at give dette Vælgerfolk en Fremstilling af Sagen, at klargjøre for det, hvad Sagen drejer sig om, at lægge Kortene (dvs. Kendsgerninger, Data og de Ræsonnementer, som maa ansees for almene, for logisk uangribelige) paa Bordet, at appellere til dets Ansvarsfølelse og søge at vække nogen Forstaaelse af, hvor uhyre alvorlig den Afgjørelse er, som forestaar, — hvor nødvendigt det er at se bort fra alle forudfattede Meninger, fra al Partilidenskab, fra al Agitation gennem de forudgangne Tider, fra alle tidligere Kampe om dette Spørgsmaal, fra al Foregriben af Spørgsmaalet, fra al gammel Harme og Bitterhed — og at se paa det, som om det forelaa nøgent, som om det for første Gang blev stillet Folket, uden at nogetsomhelst Forsøg paa dets Løsning var gaaet i Forvejen. Saa er det ikke for tidlig indtrængende og alvorlig at forklare den enkelte Vælger, at Spørgsmaalet er ikke dette: Er den bestaaende Forsvarsordning forfatningsmæssig og overensstemmende med Folkets Vilje? — heller ikke: Hvem har haft Ret og hvem Uret i den Strid, der er ført i saa mange Aar om Forsvarssagen? — men simpelt og ligefrem kun dette: Hvilken

Forsvarsordning er bedst i Stand til at betrygge vor Existens? —

At faa Vælgeren til at spørge herom — og saa vælge den, — uden Hensyn til alle tidligere Afgjørelser og al tidligere Strid; med andre Ord at afklæde Spørgsmaalet alle de uvedkommende bitre og sørgelige Tilsætninger, det har faaet, saa at det kan sees nøgent, i sin Renhed, — (løst fra sin fordærvelige Forbindelse med Partipolitiken, hvormed det intetsomhelst burde have at gjøre, hvorover det burde være højt hævet), — og saa præsentere Vælgeren det, — det er Hensigten med dette lille Skrift.

Og maaske endnu et andet: At søge at bibringe Vælgeren en Følelse af og en Forstaaelse af, at vor Existens ikke er tryg, at den trænger til at betrygges. Mangen en vil maaske hertil sige, at det er unødvendigt, eller i alt Fald, at det ikke burde være nødvendigt. Jeg tror det alligevel. Mange Menneskers Syn paa Forsvarsproblemet er sikkert afhængigt af deres større eller mindre Trygheds- eller Utryghedsfølelse i denne Henseende. Og for store Dele — eller Størstedelen — af vort Folk gælder det vistnok, at de betragte Attentater paa Danmarks Selvstændighed, voldelige Overfald paa os, som noget der hører hjemme i Æventyrets Verden, noget urimeligt og usandsynligt, som man ikke i Alvor beskæftiger sig med, som et Agitationsnummer i det gamle Højres Lirekasse, som en »Overfaldsforskrækkelse« af lignende latterlig Natur som den i sin Tid saa haanlig omtalte »Socialistforskrækkelse«, — i Stedet for at betragte det som det, det er, en saare nærliggende Mulighed, der naarsomhelst kan komme over os, — men ganske vist en Mulighed, som man til daglig intet mærker til, som ikke paa nogen Maade aabenbarer sig, og som derfor med god Grund staar i et Æventyr-Skær, — indtil den Dag, da den pludselig, uden Varsel, overraskende, æventyrlig er over os og træder os i Møde overalt, hvor vi vende os, som en haardhændet Virkelighed, en forfærdelig Realitet.

Disse ere det lille Skrifts Hensigter. Men, vil maaske en og anden spørge: er det da noget nyt. Er der ikke tidligere gjort Forsøg herpaa fra mere end én Side og ud fra vidt modstridende Synspunkter?

Hertil forekommer det mig, at man i alt Fald for de

sidste 15 Aars Vedkommende maa svare nej. Naar man vil se bort fra, hvad der i den Tid er sagt rundt omkring i Dagspressen, spredt paa tusinde forskellige Steder og læst af tusinde forskellige Læsekredse, saa maa man sige nej. Nogen samlet Fremstilling af dette Spørgsmaal, noget gennemført Forsøg paa en Appel til Folket angaaende dette Spørgsmaal i dets Helhed kender jeg ikke. Nok polemiske Piecer og Fremstillinger af Detailspørgsmaal, men ingen samlet Fremstilling, og navnlig ikke nogen saadan, beregnet paa det store Vælgerfolk i dets Helhed, ikke paa en enkelt Avis' Læsekreds, et enkelt Tidsskrifts Holdere eller et enkelt Foredrags Tilhørere.

Vil da dette Forsøg, denne Fremstilling naa ud til Vælgerfolkets Masse? Jeg veed det ikke, og det staar ikke i min Magt at afgøre det eller at influere væsentlig derpaa. Mit mest brændende Ønske vilde opfyldes, om det størst mulige Antal af Landets Blade, og da navnlig Provinspressen, vilde aftrykke denne Piece*), — med alle mulige Forbehold og Reservationer baade forud og bagefter, om det skal være, men blot enten i sin Helhed eller i den Forkortning, som jeg selv angiver, og jeg beder ethvert lysthavende Blad derom at henvende sig til min Forlægger. Derimod frabeder jeg mig paa det alvorligste Aftryk af enkelte Dele eller i vilkaarlig Forkortning.

Om noget Blad vil reflektere herpaa, ved jeg ikke, ej heller om disse Blade ville naa ud over en snæver, altid interesseret Kreds, ej heller om min Røst vil lyde i Ørkenen og bortvejres af Blæsten uden at naa til noget Øre. Men saa har dog jeg gjort det, jeg følte som min Skyldighed, og har min Ryg fri. —

— Tilbage staar endnu Spørgsmaalet *om mine Kvalifikationer, om min Berettigelse til at tale.*

Forfatteren af nedenstaaende Linier er ikke Militær og ikke Politiker, omend hans Livsstilling og Forbindelser medføre militær Omgang og militære Interesser og en vis Føling med og Tilbøjelighed for Politiken. Naar han desuagtet drister sig til at gjøre sit Folk Forestillinger paa

*) f Ex. som Feuilleton.

herhenhørende Omraader, da kan han kun søge sine Kvalifikationer hertil i almindelig historisk, geografisk og politisk Viden og i almindelig civil Bonsens. Dette vilde maaske under andre Forhold synes ham selv utilstrækkeligt. Men da enhver Vælger jo skal have en Mening og ofte faar den leveret af Folk, hvis Kvalifikationer ubestridt ere ringere end hans, da med andre Ord saa mange andre give deres Besyv med uden at være bedre funderede end han, — saa ser heller ikke han nogen Grund til at stikke sin Mening under Stolen i denne Tid, hvor gamle Dumheder stadig fastholdes og nye hver Dag fødes til Verden uden at vække videre Opsigt. Og iøvrigt vil man jo bedst kunne dømme om hans Kvalifikationer ved at læse det følgende. Altsaa:

Kære danske Demokrat!

Du er som Demokrater overhovedet*) af Natur utilbøjelig til at anvende dine surt erhvervede Penge paa Sabler og Kanoner. Og gennem en lang Aarrækkes ulykkelige og forkastelige politiske Kamp er Forsvarssagen i dit Land, oprindelig af simple taktisk-politiske Hensyn, ved ren mere eller mindre tilfældig Parti-Manøvrering, kommet paa den tabende Parts Side, medens Afvæbning — (eller det noget mildere Udtryk: Nedsættelse af Militærudgifterne) er blevet Slagord, Religion, Dogme for den anden Part, — en Trosartikel, som der ikke maa syndes imod, og som ikke kan være Discussion undergiven.

Vor Tid siges at være de kritiske Undersøgelsers Tid og Dogmerne ugunstig. Det er demokratisk og frisindet at tvivle om Dogmerne, ja næsten at forkaste dem, blot fordi de er Dogmer. Vær da saa demokratisk i ti Minuter med mig at betragte dette dit militærpolitiske Dogme og se, om det er fast i Vævningen, eller det som en anden Strikkestrømpe kan trækkes ud i en eneste lang Traad.

Du har jo Ret i, baade at Militærbudgettets Penge kunde finde fortrinlig Anvendelse paa andre Felter, og at Krig er af det onde, ret en vederstyggelig Ting, der taler højt om Menneskeslægtens Fordærvelse. Det er ikke disse

*) Dog med visse Undtagelser, saasom f. Ex. norske, engelske, franske, amerikanske og japanske Demokrater.

Spørgsmaal, vi skulle drøfte, men Spørgsmaalet, om det er berettiget, om det er logisk rigtigt, heraf at drage den Slutning, at Danmark, beliggende ved alfar Landevej midt i Europas Hexekedel, skulde være kaldet til som den eneste af Jordklodens Stater at optræde som godt Exempel for de andre og gaa i Spidsen med Afskaffelse af alt Militærvæsen. Lad den, der vil, tro paa Afvæbning; Naivetet er jo paa en Maade en sympathetisk Fejl. Men var der mon ikke Mening i at lade Afvæbningen tage sin Begyndelse i de store Militærstater, og kan man med Rimelighed forlange, at Pindsvinet skal afskaffe sine Pigge saa længe Ræven bevarer sine Tænder? D e t er det Spørgsmaal, vi først skal drøfte.

I. Udenrigspolitiske Betragtninger.

Mon du, kære danske Demokrat, tilstrækkelig har tænkt over, hvilket Indtryk en Afvæbning, en Gennemførelse af Forsvarsnihilismen vil gjøre i Europa eller forøvrigt paa hele Jordkloden*), — hvad andre Nationer ville tænke og sige om os, hvis vi som første og eneste af Jordens Stater afskaffe vort faste og mobile Værn, — og hvilke praktiske Følger det vil drage efter sig. Hvis du ikke er klar over, hvordan den staaende Melodi vil lyde, som vil klinge fra alle Nationer i alle Jordklodens Egne, saa læs som Exempel her følgende Udklip af »Times« Dagen efter, at vor Rigsdag har vedtaget Fæstningens Sløjfning og det levende Værns Indskrænkning til et Slags Grænsepoliti, der skal konstatere vor Neutralitet. Næste Dag læser du i Verdensbladet:

---

*) Korea maaske undtaget. Og dog, — hvem veed?

„Det ældgamle og forhen ærværdige Kongerige Dan-„marks Dage ere talte. Det har begaaet Selvmord; dets „Udslettelse af Kortet er et Tidsspørgsmaal paa kort Frist. „Det ligger aabent for enhver Liebhaver; det eneste Spørgs-„maal er om Byttets Deling. Og vi ville ikke fortænke „den deri, som forgriber sig paa det; Danmark har selv „givet ham Berettigelsen dertil). Hvad der før vilde „været en afskyelig og umotiveret raa Voldsakt, det er „nu kun den naturlige og nødvendige Exekution af den „Dødsdom, som Nationen har fældet over sig selv, og „den moralske Berettigelse dertil har Danmark selv skaffet „tilveje. Det vil ikke overraske nogen, om der i dette „Øjeblik er Forhandlinger i Gang mellem Kabinetterne i „Petersborg, Berlin, London og Stockholm om en fredelig „Deling af Byttet, — eller rettere, der maa være det, „dersom de respektive Regeringer ikke ville paadrage sig „velfortjente Bebrejdelser for skæbnesvanger Forsømmelig-„hed og letsindig Mangel paa Omsorg. Ingen af de „nævnte Magter kan et eneste Øjeblik tænke paa at finde „sig i Muligheden af at se baade Sundet og Bæltet eller „blot et af dem i en af de andre Magters udelukkende „Besiddelse, men vil være nødt til at sikre sig, at ingen „ved et coup de main kommer de andre i Forkøbet og „etablerer en status quo, som det kunde blive meget kost-„bart og meget blodigt at faa forandret. At Byttets „Deling vil blive vanskelig, er sikkert, eftersom der er „for lidt til at tilfredsstille alle; at den er nødvendig, er „imidlertid lige saa sikkert, — og lad os da haabe, at „den maa blive gennemført paa ublodig Maade og ikke „tænde Europa i Brand.*

„Det er vanskeligt at afgøre, hvad man mest skal

---

*) Det være ikke dermed sagt, at dette er Forfatterens Mening, — Gud bevare mig vel! — men kun, at saaledes vil der staa at læse i „Times“.

„beundre hos denne lille Nation, — dens Naivetet og Kort-„synethed, eller dens Fripostighed og forbryderske Legen „med Europas Fred. Er det virkelig ikke gaaet op for „denne mærkelige Folke-Repræsentation af doctrinære „Freds-„venner“ og stærblinde Principryttere, at dens Beslutning „af Gaars Dato om Nedlæggelsen af Københavns Land-„og Søbefæstning og Afskaffelsen af Hær og Flaade (thi „dens saakaldte Neutralitetspoliti ved Kongeaaen og i „Storebelt hører kun hjemme i en Farce) — at denne „Beslutning øjeblikkelig maa afføde Mobiliseringsforan-„staltninger i London, Sct. Petersborg og Kiel, og at Hen-„synet til vor egen Interesse og vor egen Sikkerhed byder „os øjeblikkelig at træffe de fornødne Forholdsregler. Thi „enten maa Østersøens Port (som hidtil) være i en lille „og ufarlig Magts Besiddelse, der samvittighedsfuldt vil „udfylde sin Plads som Dørvogter og vaage over dens „Aabenstaaen for alle og dens Karakter af internationalt „Farvand, — eller ogsaa maa der sørges for en saadan „Deling, at der kommer en forskellig Stormagt ved hver „Portfløj, saa at de kunne holde hinanden Stangen. Vi „kunne ikke finde os i, at Porten lukkes.

„Vi kunne da ogsaa fra bedste Kilde meddele, at de „fornødne militære Forberedelser allerede ere i Gang til „at give vort Ord den fornødne Vægt paa den inter-„nationale Conference, som formentlig bliver den natur-„ligste Vej til en Løsning, — samtidig med en foreløbig „Besættelse af det taabelige lille Land ved et blandet „Detachement af tyske, russiske og engelske Tropper, — „eller maaske af en udenforstaaende, ikke interesseret Magt, „som kunde blive holdt skadesløs for sine Udgifter f. Ex. „ved en af Danmarks nordlige Kolonier.

„Den eneste Løsning, der kunde befri det ulykkelige „Land for denne Skæbne, var den, at Telegrafen idag „eller imorgen bragte Bud om et Statskup i Kjøbenhavn

„med Etablering af en stærk Regering, der med fast Haand „kunde styre Landet ud af de Skær, hvorimellem det nu „befinder sig, og som navnlig kunde hurtigst mulig etab- „lere et effektivt Forsvar, der var en virkelig Garanti „for de danske Farvandes Neutralitet.

„Vi have længe med en vis Uro iagttaget, at Dan- „marks Forsvar ikke var tilfredsstillende. Vi have trøstet „os ved den Betragtning, at vi jo ikke vare saa langt „borte, og at København dog formentlig altid maatte kunne „holde sig saa lang Tid, som vor Flaade behøver til at „dampe over Nordsøen. Denne Trøst er nu bleven os „berøvet, og vi maa handle derefter".

Ja, kære Demokrat og Fredsven, — saadan noget lignende vilde du sikkert faa at læse i »Times«, i »Norddeutsche allgm. Zeitung« og i »Nowoje Wremja«. I alle Tungemaal og i alle Landes Presse vil det regne tæt over os med saadanne Charakteristica som: Ynkelig Selvopgivelse, foragteligt Letsind, en dødsdømt Nation, forbryderisk Doctrinarisme o. s. v., og efter Ordene vil der følge Handling. Imidlertid foreligger Forudsætningen jo ikke endnu, og vi ville haabe, at den aldrig maa komme til det, men at du og dine Lige dog ved Spørgsmaalets endelige Afgjørelse maa vise Jer at være en Minoritet i vort Folk, og at vort Forsvar inden ret længe maa blive ordnet paa en betryggende Maade. Inden ret længe! Kielerflaaden siges at have ligget sejlklar med Dampen oppe i 10 Dage i September; veed du, hvor den skulde have været hen? I hvert Fald, — naar den tyske og den engelske Flaade fyre op under Kedlerne, saa er det vist ikke af Vejen, om ogsaa vi begynde at forberede os.

Ja, vil du svare og sige til mig, — og hvad kan saa det nytte. Vi ligge dog omgivne af Stormagter, som, selv om vi kunne gjøre en kort Tids Modstand, dog ville være i Stand

til ganske at knuse os i Løbet af Uger eller højst Maaneder, saafremt de ville.

Ja, — og saafremt de faa Lov dertil. Lad mig i denne Sammenhæng henvise til, at i alt Fald den nyeste Tids Historie næppe kender noget Exempel paa, at det er blevet Sejerherren tilladt at diktere Fredsbetingelserne efter eget Tykke. Vi skulle blot minde om Fredsslutningen mellem Rusland og Tyrkiet 1878 og mellem Kina og Japan 1895. Lige saa lidt som Freden i San Stefano fik Freden i Shimonoseki Lov at bestaa, men i begge Tilfælde greb andre, udenforstaaende Magter ind. Ganske paa samme Maade gik det i den græsk-tyrkiske Krig 1897, at Tyrkiet ikke fik Lov at udnytte Sejren. Og naar sligt ikke skete i det nye tyske Rige, saa er Grunden hertil jo alene de moderate Fredsvilkaar. Havde den gamle Kejser Wilhelm i 1866 sat sin Vilje igennem og foretaget en Lemlæstelse af Østrig, saa havde Frankrig dog nok draget Sværdet; Bismarck var klog nok til at indse det og fremtvang den Fred i Prag, som ikke kostede Østrig nogensomhelst Landafstaaelse. Paa samme Maade vilde det aldrig nogensinde være blevet det sejerrige Tyskland tilladt at udnytte sin Sejr i 1871 til det yderste; en yderligere Annexion af gammelt fransk Land ud over det fordum tyske Elsass-Lothringen vilde ikke være bleven taalt af de andre Magter. Og hvad vor egen Krig i 1864 angaar, er der vel næppe nogen, der tvivler om, hverken at en yderligere Landvinding aldrig vilde være bleven Preussen tilladt, eller om, at det, der skete, kun blev tilladt af de andre Magter, fordi Spørgsmaalet var blevet i den Grad forplumret i Europas Bevidsthed, at Tyskland almindelig ansaaes for at have en Slags moralsk Ret til de omstridte Provinser.

Som sagt, sjælden eller aldrig vil den sejrende Part faa Lov til i Ro at udnytte sin Sejr fuldt ud; næsten altid

ville andre Magter skride ind, dersom Fredsbetingelserne ere for vidtgaaende. Det gælder blot om at give dem Tid dertil og om at sørge for, at de kunne gjøre det uden altfor store Ofre.

Og ganske særlig maa dette gælde Danmark af den gode Grund, at der for Danmark kun kan være Tale om to Fredsbetingelser, to Udgange af Krigen: enten total Tilintetgørelse og Inkorporation, eller ogsaa uforandret Hævdelse af status quo ante bellum. Nogen Mellemting gives ikke, nogen partiel Landafstaaelse er utænkelig. Det danske Rige kan ikke existere efter Tabet f. Ex. af Fyen eller af Sjælland, det kan heller ikke existere efter Tabet af Jylland eller blot af det sydlige Jylland (i hvilket sidste Tilfælde det geografiske Naboskab mellem Jylland og Øerne vilde gaa tabt). Vi ville altid komme til at kæmpe for vor Existens. Gaa vi overhovedet ud af Krigen som selvstændig Stat, saa ville vi ogsaa gaa uformindskede ud af den.

Derfor maa vor Forsvarsplan, som det jo ogsaa fra alle Sider erkendes, udelukkende gaa ud paa: a) at holde os udenfor eventuelle Krige, d. v. s. at hævde vor Neutralitet, om nødvendigt med Vaabenmagt, og b) hvis vi tvinges ind i en Stormagtskrig, hvis vor Neutralitet krænkes og vi tvinges til at tage Parti, da at tage Parti paa rette Side*), og saavel i dette Tilfælde som i (det mindre sandsynlige) Tilfælde af pludseligt umotiveret Overfald at værge os saa længe mod den ene Magt, til vi kunne faa Undsætning af den anden.

Nu er det desværre indlysende, (saaledes som ogsaa vor Historie fra 1801 og 1807 viser det, og saaledes som

*) Det vil sige: Helst paa den sejrende Magts Side, og helst paa den for os mindst farlige Magts Side, — men dog først og fremmest det første.

1905 maaske paa et hængende Haar nær ogsaa var kommet til at vise det), at Udsigterne for a) ere ret smaa, medens til Gengæld Udsigterne for b) ere saa meget desto større. Danmark ligger ikke alene ved den alfare Landevej mellem Østersø og Nordsø, men danske Farvande e r e simpelthen den alfare Landevej mellem Nord- og Østersø, og udenom os gives ikke nogen Vej, (i alt Fald ikke i Krigstid, da Ejderkanalen vil være lukket).

Af det foran omtalte Forhold: at vi altid ville komme til at kæmpe for vor Existens, for at undgaa total Udslettelse som Stat, følger atter, a t v o r E x i s t e n s s t a a r o g f a l d e r m e d K ø b e n h a v n, a t i n g e n F o r s v a r s p l a n e r m u l i g, s o m i k k e b a s e r e s p a a F o r s v a'r e t a f K ø b e n h a v n. Det vil ikke være til blivende Glæde for nogen eventuel Fjende at annektere f. Ex. Jylland, saalænge København staar. En definitiv Afstaaelse af Jylland alene er utænkelig, alene af den Grund, at der da strax for hele Europa vil rejse sig et brændende Spørgsmaal, og et Konfliktspørgsmaal Hvem skal have Resten? En Annexion af Jylland af én Fjende maa øjeblikkelig medføre e n t e n Annexion af Øerne af en anden (eventuelt tredie) Fjende, e l l e r (og det sandsynligere) Undsætning, Hjælp til Jyllands Befrielse*), — og en Deling af Riget er ikke sket og er ikke mulig før Københavns Fald. Saalænge København staar, er Muligheden hver Dag aaben for Undsætning og Hjælp; naar København er falden, er den umulig eller dog saare vanskelig. Og sikkert er det, som at 2 og 2 er 4, at enten kommer der Undsætning og Hjælp, eller ogsaa kommer der Annexion ogsaa af Øerne; men Undsætning og Hjælp er nu éngang af saa mange Grunde sandsynligere (se nedenfor).

Sligt skulde synes ganske banale og selvfølgelige Sand-

---

*) Saaledes som vi saa det virkeliggjort i 1848 blot ved russiske Forestillinger og Trudsler.

heder. Og jeg tænker, at Udlændinge næppe vilde tro mig, naar jeg fortalte dem, at det er gængs Snak Landet over, at det er et Slagord og en Partiparole for vort Demokrati, ja, at det er noget, der siges højlydt i vor Folkerepræsentation af Folkets udkaarede Tillidsmænd, at Københavns Befæstning er farlig for Rigets Sikkerhed og bør sløjfes som skadelig og farlig. Der lyder utroligt, at Partilidenskab og Frase-Agitation kan faa voxne og fornuftige Mænd til at tro paa*) saadant himmelraabende Nonsens, — men det kan desværre ikke nytte at nægte, at det er sandt.

— En D e l i n g a f R i g e t ved Storebælt mellem Tyskland og Sverrig hører man undertiden nævne som en mulig Udgang af en Katastrophe. Ak, — det var vel den lykkeligste af den Slags Udgange. En total Annexion af hele Danmark fra Tysklands Side er vistnok utænkelig; det vil hverken England eller Rusland finde sig i; thi i saa Fald var England udelukket fra den forsvarlig lukkede Østersø — intet engelsk Krigsskib vilde kunne komme der; og ligeledes var Rusland da lukket aldeles inde, — intet russisk Krigsskib vilde kunne forlade Østersøen, uden Tysklands Villie. Men hvis Tyskland s k u l d e have Jylland-Fyen og en anden Magt Sjælland med Laaland-Falster, — saa maatte vi dog haabe og ønske, at det maatte blive Sverrig. Men en lige saa sandsynlig Løsning var vel en Deling mellem Tyskland og Rusland, — saa at Sjælland var den Pris, som Tyskland betalte Rusland for selv at faa Lov at tage Resten, det Æquivalent, ved hvilket Rusland lod sig stille tilfreds, — og det et for Rusland saare værdifuldt Æquivalent, en ubetalelig Portvagt ved Indgangen til Østersøen.

Sligt sker ikke, siger man. En saa uhørt og himmelraabende Skændsel kan ikke tænkes. — Men er det andet, end hvad der for kun 100 Aar siden er sket med Polen? Er det anden Skæbne end den, Italien maatte lide lige til 1860?

---

*) eller i hvert Fald sige.

Tschekkerne og Ungarerne indtil 1866? Balkanfolkene indtil 1878? Grækerne indtil 1821? og for at tage Exempler fra Øjeblikket, Korea? Armenierne? Eller — last not least — Finnerne?

Og er det uigennemførligt? Er det umuligt at realisere? Med et ubefæstet (eller blot et fra Landsiden befæstet) København er det som Fod i Hose. Naar Aftalen mellem Rusland og Tyskland er i Orden, behøver Tyskland kun en halv Dag til at spærre Storebælt*) og Øresundet med Miner og med en Flaadeafdeling bagved hver Minespærring for med mere Sindsro at se en engelsk Flaade nærme sig, alt imedens en Haandfuld tyske Tropper besætte København. Og naar England staar overfor en saa vanskelig Opgave, — naar der intet dansk København er at undsætte mere, — og naar det pludselig ser russiske Tropper og russiske Skibe erstatte de tyske i København og Øresund, — var det saa ganske utænkeligt, at det slog sig til Ro ved den Betragtning, at de to Bredder af saavel Bæltet som Sundet dog hver var i en forskellig Magts Besiddelse? Eller yderligere holdt sig selv skadesløs ved at annektere et eller andet passende Punkt til Flaadestation og til Opsigt med Østersøen, — Samsø, Odsherred, Kallundborg, Agersø eller Sprogø. (Sammenlign Gibraltar, Malta og Adén.)

Thi *Hjælp, Undsætning, Genoprettelse* af Danmarks Uafhængighed, det er en anderledes vanskelig Opgave, naar København er i Fjendens Vold og han er eneraadende i Sundet, end naar han ligger udenom et befæstet København og belejrer det. Derfor, — da vi ikke ville være i Stand til i det lange Løb at holde Marken over for en eneste tænkelig Fjende, da alt vort Haab beror paa Undsætning, saa maa vi muliggjøre og lette denne Undsætning ved at befæste København.

Men er det da andet end Fantasterier

*) hvis for store Skibe sejlbare Rende jo er meget smal.

og løs Snak, al denne Tale om Undsætning? Kan det nytte at basere nogetsomhelst paa denne ganske løse Udsigt til velvillig Hjælp fra andre Nationer, som dog kun lade sig lede af deres egen Interesse og ikke et eneste Øjeblik af ædelmodig Medfølelse med en lille Nation i Fare? Saa vi ikke tilstrækkelig i 1864, hvad saadanne Udsigter vare værd?

Ja, for det første er det ligegyldigt, hvor stor Udsigten er; hvis det er den eneste, saa maa vi bruge den, selv om den er ringe. Men for det andet er det mere end Fantasi og løs Snak; det er en haandgribelig Realitet, en sikker og paalidelig Udsigt. Saalænge København staar, vil ingen af de andre Stormagter finde sig i, at én af dem annekterer os og aflukker Østersøen, — ikke paa Grund af ædel Medfølelse, men paa Grund af egen Interesse. Og har vi ikke før set det i Realiteten? Har vi ikke før set Fjenden ligge omkring København, tillands og tilvands og saa set en fremmed, en i Krigen ikke interesseret Magt bringe Undsætning? Og hvad tror man, der var bleven af Admiral Opdams Undsætning, hvis han ved sin Ankomst havde fundet København falden og Svenskerne hyggelig indrettede bag Københavns Volde? Tror man ikke, at han var vendt hjem til Holland med uforrettet Sag, og at Danmarks Rige havde ophørt at bestaa i 1659, — for Tid og Evighed? Er det for meget at paastaa, at Københavns Forsvar dengang frelste Riget, — (som det før havde gjort)?*)

Og 1864? Ja, det er hen i Vejret at beraabe sig paa, at vi i 1864 ingen Hjælp fik nogetsteds fra. Thi det drejede sig i 1864 ikke om Rigets Existens, og Adgangen til Øster-

---

*) Noget andet er, om man ikke med Nutidens Forhold for Øje maa sige, at det havde været ønskeligt, om Carl Gustav i 1659 havde erobret Kjøbenhavn og samlet Norden. — Jeg behøver ikke at tilføje, at en saadan Tanke dengang selvfølgelig maatte forekomme enhver Dansk absurd.

søen var ikke paa Tale. Det drejede sig om en Provins af Riget, hvis Forbliven eller Ikke-Forbliven derved forekom*) de andre Stormagter at kunne være dem ligegyldig. Men fremtidig kan det, som ovenfor udviklet, ikke komme til at dreje sig om en eller anden Provins af Riget, som kan være de andre Stormagter ligegyldig; fremtidig kan det kun som i 1659 dreje sig om Rigets Existens eller Undergang.

Og tror man ikke, at en i vor Existens interesseret Stormagts Holdning overfor sligt dog i nogen Maade kunde paavirkes af vor Holdning, — af om vi have et Forsvar eller ikke, om vi vise Villie til at værge os eller vi forbløffe og forfærde Verden ved at vise den Billedet af den eneste Stat uden Forsvar — og ikke en uciviliseret Stat i Opløsning som Korea, men et højtkultiveret, oplyst og rigt Land, der midt under truende Krigsskyer paa alle Kanter afvæbner, lægger sig aabent og blot for enhver, der gider have Ulejligheden med at æde det. Tror man ikke, at det Ræsonnement kunde komme til at lyde: Lad dem ligge, som de har redet; de har selv villet det; hvem ønsker at hjælpe den, der ikke selv vil? En foragtelig og dødsdømt Nation!

En foragtelig og dødsdømt Nation, — det er, hvad Afvæbning og Forsvarsnihilisme vil gjøre os til. Spørgsmaalet vil kun blive om, hvem dem skal exequere Dødsdommen, — én eller flere. —

— *Og er da denne nationale Død saa forfærdelig?* Denne Annexion, som man stadig stiller op som Skræmmebillede for os, — er den da saa slem? Kunde vi ikke leve ret lykkelig videre desuagtet, — ja, hvem veed lykkeligere, rigere, federe end som selvstændig Stat?

Kære danske Demokrat, — jeg tror, du hører dette Ord

*) „Forekom". Thi det er jo nok muligt, at de siden ere komne paa andre Tanker og have fortrudt, at de ikke i Tide skred ind. Englands Tilbud til Delcassé i Septbr. 1905 kunde f. Ex. tyde i den Retning.

»Annexion« uden ret at forbinde nogen Forestilling dermed, — uden nogensinde at have gjort dig klart, hvad det betyder.

Hør engang, hvad f. Ex. tysk Annexion vil sige:

Det vil ikke blot sige, at Københavns Gader fyldes af tyske Soldater, og at Fællederne genlyde af tysk Exercits og tyske Kommandoraab, — at tyske Krigsskibe fylde Flaadens Leje, og at tyske Flaadestationer oprettes i Skjelskør og Frederikshavn eller hvor det nu bliver, — det vil ikke blot betyde tyske Professorer ved vort Universitet og ingen Plads for vore egne Videnskabsmænd, tyske Forestillinger paa vore Theatre, tyske Billeder i vort Nationalmuseum, tyske Bibliothekarer, tyske Navne paa vore Gadehjørner, Jærnbanestationer og Billetter o. s. v. Det vil ikke blot sige alt saadant fjærnt noget, som du ude i din fredelige Krog af Landet synes, ikke rigtig vedkommer og berører dig. Men lad os, for at komme dig nærmere paa Livet, se, hvad tysk Annexion vil sige f. Ex. i Viborg. Det betyder, at det er tyske Officerer, som promenere deres Pragt paa Torvet og give Tonen an i Selskabslivet, og tyske Soldater, som drikke Øl og flirte med Barnepigerne, tyske Politibetjente, som (i stærkt forøget Tal) staa paa Gadehjørnerne, en tysk Borgmester, som præsiderer i det Byraad, hvor der ikke længere kan tales dansk, tyske Dommere, som dømme i Viborg Overret i de utallige Processer, som foranlediges ved Afsyngelsen af en dansk Sang, Deltagelsen i et Møde, en rød Dør paa et hvidt Hus eller hvad det nu altsammen kan være, — tysk Rektor og tyske Lærere i Viborg Latinskole, hvor Tysk er Undervisningssproget, og hvor de tyske Embedsmænds Poder føre det store Ord og tyrannisere de danske Elever, Tysk i Kommuneskolen, tyske Præster og tysk Gudstjeneste, først hver 2den Søndag, saa én Gang hver Søndag, saa de 4 Gange af 5, — og en tysk Superintendent i Kaftans Lignelse svævende over det hele. Og sidst og ikke mindst Splid og Kiv i Borgerskabet, bitter

Krig mellem »Patentpatrioterne« og »Rabalderdanskerne« paa den ene Side, og »Overløberne«, »Forræderne«, »Hjemmetyskerne« paa den anden, Splid mellem danske Forældre og deres hjemmetyske Børn eller (hyppigere) omvendt, mellem Overløber-Forældre og deres dansksindede Børn. For tro ikke, at der ikke bliver Overløbere, — især og flest i den første Generation. Gamle Venner og Naboer kan ikke hilse paa hinanden mere paa Gaden og ikke mødes i Selskabslivet; den ene gaar i den danske Borgerforening, den anden i den tyske Klub. Børnene vil ikke være i Hjemmet, men forlade Forældrene; en dansk Pige kan ikke tjene i en Hjemmetyskers Hus o. s. v.

Og ude i din lille Landsby — vil det der mærkes mindre? Paa ingen Maade! Er det en Stationsby, vil der strax mærkes en ny Stationsforstander, som ikke sælger Billetter til Esbjerg, men kun til Esseberg, som ikke modtager dit Brev, hvis der paa Konvoluten staar Nyborg i Stedet for Neuburg, men som ved hvert Togs Ankomst promenerer sin Uniform paa Perronen, strunk og stiv, med Jærnkorset paa Brystet, og aldeles ikke ser det gemene Folk omkring sig, — og som om Søndagaften holder schwungvolle Taler i Krigerforeningen paa Kroen, hvor alle de indvandrede tyske Ledvogtere og Jærnbanearbejdere møde tilligemed Gendarmen, den nye tyske Kommunalforstander, de to tyske Lærere og den tyske Doktor. Den tyske Præst møder ikke uden ved enkelte højtidelige Lejligheder, saasom Sedanfesten, Dybbølfesten og Aarsdagen for Københavns Fald, naar han skal tale om den store, stærke tyske Gud og nedbede hans Velsignelse over Tyskhedens Fremgang ogsaa i din lille Landsby.

Nej, jeres egne Smaafolk i Sognet kan ikke længer blive Ledvogtere og Kolonnearbejdere, for det skal der indvandrede Tyskere til. Og jeres egne ansete og dygtige Gaardmænd kan ikke blive Sognefogder mere, for det skal der

en schneidig Tysker til. Dit Barn gaar i Skolen, men det undervises paa Tysk, og det skal synge: »Ich bin ein Preussze, will ein Preussze sein«, og vil det ikke, faar det Prygl, indtil det gjør det, — (dog med Tilsætning af et lille k, som ikke staar i Teksten). Og naar det kommer ud af Skolen, kan det daarlig Tysk og lige saa daarlig Dansk, og hvis du vil sætte det i Privatskole, saa er saadanne forbudte, saa at det maa sendes paa Efterskole i Norge eller Sverrig for at lære at skrive sit Modersmaal nogenlunde forstaaeligt. Din Søn bliver Soldat (i 3 Aar), og sin Soldatertid kommer han til at tilbringe i Østpreussen eller Hessen eller et andet Sted, som du næppe veed, hvor ligger, og aldrig faar at se. Bliver du syg og kommer paa Amtssygehuset, bliver det tyske Diakonisser, som plejer dig, og en tysk Kirurg, som opererer dig; for den tyske Amtmand skal nok sørge for, at der ikke ansættes nogen dansk Sygehuslæge. Døer din Kone, vil den tyske Præst begrave hende og holde en Tale over hende paa gebrokkent Dansk, og naar han siger, at: her ligger hun paa sin »bare« (Baare), medens vi efterlevende staa rundt om og ikke kunne »holde Vandet« (Taarerne tilbage), saa vil du dog slet ikke være i Humør til at le. Og dine Børn vil gaa til Præsten og undres over hans snurrige Sprog, og han vil indskærpe dem, at et tysk Sindelag er en Pligt og særlig velsignet af Gud, og formane dem til ogsaa at bede paa Tysk og forme deres Tanker paa Tysk, og indskærpe dem, at vi alle skulle »forgive« vore Fjender, ogsaa vore nationale Fjender. — Jeres Skytteforening vil øjeblikkelig blive opløst og forbudt. Naar jeres Sangforening har Møde, vil Gendarmen gaa udenfor og lytte efter, hvad I synger, og, hvis han ikke synes om det, bryde ind og notere Deltagerne. Og Majestætsfornæmelsesprocesser vil aldeles uforvarende dumpe ned over baade den og den, som rent har glemt, at han forleden var lidt rask i sin Mund. Rigsdagsvalg vil der blive som før, kun at Viborg og Thisted

Amter tilsammen vælger een Mand, som rejser ned til Berlin og ikke gjør anden Gavn end netop den, at han sidder der.

Og Højskolerne! Er der noget, der fra den første Dag vil blive forbudt, afskaffet, lukket, saa er det da Højskolerne. Ikke en eneste saadan vil være aaben 8 Dage efter Annexionen. End ikke en uskyldig ren og skær Landbrugsskole vil blive taalt, — medmindre den drives af tyske Lærere for tyske Penge og med tysk Undervisningssprog. Hele den Strøm af Kultur, som gennem disse Skoler er rislet ud over Landet, vil der øjeblikkelig blive dæmmet op for.

Overdrivelse! vil man sige. Ak nej, — der er ikke et eneste af de ovenstaaende Træk, som ikke er overmaade rigt illustreret i Nordslesvig og i Polen. Veed du ikke, at naar en polsk Ejendomsbesidder maler sin Ejendoms polske Navn paa sine Vogne, saa kommer Gendarmen og maler dem over med det nye tyske Navn og idømmer ham en Mulkt? Tror du, at polske Forestillinger existerer i Tyskland? Veed du ikke, at den polske Hr. von Köller for nylig udstedte et Reskript og indskærpede Præsterne, at Konfirmationsforberedelsen maatte foregaa paa tysk*). Og veed du ikke, at Tyskland har Ret til alt dette i Kraft af sin højere Kultur?

Nej, lad det blive sagt engang endnu, at alt sligt er et tydeligt Vidnesbyrd om lavere Kultur, om en himmelraabende Mangel paa Kultur, en Raahed og Samvittighedsløshed, som ingen anden vesteuropæisk Nation vilde kunne

---

*) Saa kom der rigtignok strax efter Rundskrivelse fra den katholske Ærkebiskop, der indskærpede Præsterne, at en Handling af saa indgribende Betydning for det religiøse Liv som Konfirmationsforberedelsen naturligvis maatte foregaa paa Barnets Modersmaal, — og hertil tav Overpræsidenten stille. Men saaledes gør den tyske Superintendent i Viborg ikke, og den tyske Statskirkes Præster gjør i Viborg Amt som i Nordslesvig, ɔ: parerer Ordre. De er nemlig Statsembedsmænd, — det er den katholske Præst og Biskop ikke.

præstere. Ingen uden den tyske Nation vilde som i Optantspørgsmaalet benytte sig af sin Stilling som den stærke overfor den svage til at træde Ære og Ret under Fødder i rent privatretslig Henseende overfor sine egne Undersaatter*); ingen uden Tyskland vilde kunne gøre sig skyldig i disse Udvisninger, der raabe mod Himlen og ere en Skændsel for en civiliseret Stat.

(Thi dette Epitheton kunne vi vel næppe med Rette tillægge Rusland. Og hvad russisk Annexion vil sige, det kan man se paa Finner, Armenier, Polakker.) —

— *Der er een Nation mellem vore Naboer, hvis Herredømme vilde være ganske anderledes*, som vilde lade os styre og lede os selv i det videst mulige Omfang og forulempe os det mindst mulige, — ja under hvis Herredømme vi maaske kunde befinde os akkurat som under eget, hvis vi kunde se bort fra nationale Æresbegreber og fra dette at være et afhængigt Folk, et Annex, en Filial til et andet Folk. Men denne Magt tænker blot ikke i mindste Maade paa at annektere os, ja det kunde simpelthen aldrig falde den ind. Der er for ikke saa længe siden herhjemme fremkommet Udtalelser om, at vi saare godt kunde finde os i at være en engelsk Koloni. Hvad Englænderne saa end ellers kan have ment om disse Udtalelser, saa haaber jeg i alt Fald, at de have følt sig smigrede over dem; thi det er den højeste Ros og den fineste Kompliment, der kan siges et Folk, naar fremmede Folkeslag erklære at ville befinde sig vel under dets Vinger; og der er ingen Tvivl om, at denne Anskuelse deles af hele det danske Folk**), — at et engelsk Herredømme og et

---

*) Finnemann.

**) Og jeg tilstaar aabent, at jeg for mit Vedkommende gærne saa Danmark som engelsk Koloni eller engelsk Lydrige, dersom England til Gengæld skaffede os vor gamle Ejdergrænse eller hellere en Flensborg-Tønder-Grænse. Hellere selvfølgelig selvstæn-

tysk Herredømme vilde være akkurat lige saa forskellige som Himmerig og Helvede. Men hvad man end ellers kan mene om slige Udtalelsers Betimelighed (jeg hører ikke til dem, der finder dem saa frygtelige), saa er der i alt Fald een Ting at bemærke til dem, nemlig at England hverken vil eje eller have os. England ønsker ikke at engagere sig paa Fastlandet; det har i Østersøspørgsmaalet kun een Interesse og eet Program, det samme som det altid har haft og altid vil have: at opretholde Danmarks Selvstændighed og ikke for nogen Pris at se Sundet og Storebælt i nogen anden Sømagts Besiddelse. Men denne Interesse er ogsaa saa stærk og vigtig, at den øjeblikkelig vil tvinge England Sværdet i Haanden overfor ethvert Forsøg paa at erobre os. Og derfor er et befæstet København i højeste Grad i Englands Interesse.

Om den i dette Skrift gentagne Gange fremhævede store Sandsynlighed, ja indre Nødvendighed for engelsk Undsætning i Tilfælde af Attentat paa vor Existens af nogen anden Magt, — om den kan og bør lede til videre Konsekvenser, til praktiske Skridt i Form af Aftaler, — om der for vort Diplomati foreligger den Opgave at søge at fremskaffe bestemte Tilsagn i saa Henseende, mulig en Garanti for Danmarks Integritet, ligesom det før har ydet den og nu synes villigt til at forny den for Norges*), — det tør jeg ikke udtale mig nærmere om. Men jeg kan heller ikke tænke mig, at nogen dansk Regering vilde tage Ansvaret for at sige Nej til et saadant Tilbud, hvis det kunde tænkes at fremkomme.

---

dig; men hvis man kunde gjøre det ovennævnte halsbrækkende Tankeexperiment, saa hellere engelsk Koloni med Slesvig end selvstændig Stat uden Slesvig.

*) I hvert Fald fremkom under det norske Interregnum i indflydelsesrige engelske Blade det Forslag, at England skulde forny sin Garanti paa Betingelse af, at Norge valgte Monarkiet som Statsform.

England er en Magt, som har det store Fortrin, at det ingen Annexionslyster nærer og ikke kan nære dem. Kunde man tænke sig, at England under en europæisk Krig følte sig tvunget til at besætte København (som i 1807), saa vilde en saadan Besættelse kun blive temporær (som i 1807) og vor Integritet være urørt (som i 1807), — saalænge Britannia hersker over Bølgerne. Men sligt er mindre sandsynligt nu; thi vi raade ikke længere over nogen saadan Militærmagt, som kan synes England foruroligende (saaledes som i 1807).

Jeg veed vel, at der er dem, som ville finde en slig Tanke horribel, som ville hævde, at Danmark maa iagttage den mest fuldkomne Neutralitet uden Baand til nogen Side og uden blot at kunne mistænkes for at hælde mere til én Magt end til en anden, — at al Alliancepolitik er at sky som Pesten, men at det vigtigste af alle Hensyn dog er *at bevare et saa nært Forhold til Tyskland som muligt;* thi Tyskland er nu engang vor nærmeste Nabo, og vor første Livsbetingelse er at bevare et godt Forhold til det.

Ja, — det er blot lettere sagt end gjort. Den her skildrede Holdning, har det ikke omtrent været vor Holdning nu i mange Aar? Det nævnte Hensyn, — er det ikke blevet taget? Hvor er de Skridt eller den Holdning, som Tyskland kunde beklage sig over?

Men Tysklands Holdning ligeoverfor os?

Der er dog ingen af de over engelske Sympathier foruroligede, som tør benægte noget andet, som man ogsaa af og til har Anledning til at fremhæve herhjemme, — nemlig, at Vejen til et godt Forhold gaar over Sønderjylland, og at fortsat Tvangs- og Politiregimente, Optantlaveri og Udvisninger ikke ere egnede til at fremme dette gode Forhold. Og at dette ikke skulde vedkomme os, tør vel ingen paastaa. Om ikke paa anden Maade, saa er vel Optantspørgsmaalet

og Udvisningen af (paastaaede) danske Undersaatter (som vi ikke kunne vedkende os) dog utvivlsomt noget, som statsretsligt i højeste Grad vedkommer os. Men har Tyskland nogensinde paa dette Omraade vist, at det ønskede at bane Vejen for et godt Forhold? Eller mon ikke snarere lige det modsatte? Selv midt under den tyske Kejsers Besøg i København fortsættes Udvisningerne; bagefter et Slags ulden Bortforklaring, mere eller mindre tydelige Bebudelser af en Kursforandring, og saa —: nye Udvisninger og uforblommede Antydninger af, at Jylland egentlig er et naturligt Appendix til Tyskland og dettes rette Grænse ved Skagen. Og saaledes Gang paa Gang. Nej — det er umuligt. Med Tyskland er et godt Forhold absolut ikke til at stille paa Benene, fordi den ene Part ikke vil; og denne Part er Tyskland.

Og lad os saa endelig huske endnu ét: Hvem skal undsætte København i Tilfælde af en Konflikt med England? Er der nogen Magt, der er i Stand dertil? Mod et tysk Attentat vil og kan England træde op, og rimeligvis ogsaa Rusland. Mod et (meget usandsynligt) russisk Attentat vil England og sikkert Tyskland træde op. Mod et forenet tysk-russisk Angreb med Aftale om Deling af Danmark vil og kan England (eller England-Frankrig) træde op. Men mod et engelsk? Er nogen af de andre Magter eller begge i Forening i Stand dertil? —

— Hvorfor ikke nævne Tingene ved deres rette Navn? Der er 4 Østersømagter: Sverrig, Rusland, Tyskland og England, — thi England er en Magt paa alle Have. Vi nære den urokkelige Tro til Sverrig, at vi fra dets Side intet have at frygte. (Skulde der endelig existere »storsvenske« Kredse, som i givet Tilfælde kunde tænkes at have Appetit paa Udvidelser, saa trøste vi os med, at Sverrigs Styre mere og mere glider over i demokratiske Hænder, som absolut ikke nære Tendens i den Retning.) Rusland har ikke og faar aldrig

en saadan Flaade, at det kan tænke paa at kaste Tyskland-England en saadan Handske i Ansigtet som en Besættelse af København, og Glæden vilde i alt Fald blive af kort Varighed; og russiske Hære i Jylland er dog ogsaa en ret fjærntliggende Mulighed. Tilbage er da **Tyskland og England,** og den Mulighed, som vi maa regne med, og som sikkert heller ikke vil udeblive, er en tysk-engelsk (eller tysk-engelsk-fransk) Krig.

Er det mon for meget at sige, at en tysk-engelsk Krig er bleven en Naturnødvendighed paa samme Maade som Krigen i 1870—71 var det efter 1866? Ligesom enhver klartseende Iagttager kunde se det — og ogsaa virkelig saa det — efter 1866, at en fransk-tysk Krig maatte komme, før eller senere*), — saaledes maa en klartseende Iagttager nu indse, at en tysk-engelsk Krig maa komme, før eller senere, ikke ved nogen tilfældig Foranledning, ikke paa Grund af et eller andet opdukkende Stridspunkt, men af indre Nødvendighed, fordi alt bærer derhen imod. — Hvad kunne vi da vente os af hver af disse Magter?

Hvad først England angaar, da kan det meget vanskelig føre Krig i Østersøen uden et Støttepunkt, Kulstation, Forsyningsdepot, Reparationssted. Det kan under Krigens første Periode blive en dansk Havn i Storebælt eller Kattegat, og det kan blive en svensk Kattegatshavn, — tilnød ogsaa en norsk. Det kan under en senere Periode, hvis Kampen trækker sig ned i Østersøen (d. v. s. hvis England forcerer Storebælt) blive en dansk Østersøhavn, Bornholm eller en svensk Østersøhavn, men hvis København er en aaben og ubefæstet By, da selvfølgelig dér, hvor der findes mest Kul, størst Forsyninger, bedst Havneplads og vore eneste Reparationsværksteder. Men

*) „Dette Barn vil aldrig komme til at regere, hvis der ikke raades Bod paa Ulykken ved Königsgrätz". (Kejserinde Eugenie om Kejserprinsen 1866).

et eller andet Punkt maa England slaa ned paa, og det vil ikke lade sig afholde af Hensynet til vor Neutralitet. Lad os mindes, hvad vi læste i Aviserne under den optrækkende Konflikt mellem England og Rusland i 1897, — at Kabinettet i Stockholm havde forespurgt underhaanden baade i London og St. Petersborg om de to Magters Holdning overfor Sverrig og begge Steder faaet det Svar, at man ikke kunde give noget Løfte om at respektere de skandinaviske Landes Neutralitet.*)

*) Hvad skal vi i det hele taget anse en ubevæbnet, selv nok saa mange Gange garanteret Neutralitet for at være værd? Hvad Gustav Adolph, maaske den europæiske Histories største Heltenavn, tænkte om den, kan ses paa Titelbladet. Hvad Bismarck tænkte om den, fremgaar af hans Tilbud til Frankrig i 1870 før Krigen: Giv os Rhingrænsen og tag selv Belgien, saa undgaar I Krigen". Hvad Napoleon III tænkte om den, fremgaar af hans stadige Forlangende om „Kompensation" til Frankrig for de preussiske Udvidelser. Og saaledes kunde man blive ved.

Det er meget sandt, at Schweiz's eller Belgiens Neutralitet ikke er bleven krænket siden Wienerkongressens Dage. Men hvorfor? Naar Schweiz ikke blev medinddraget i Krigen 1870—71, var det saavist ikke paa Grund af de to Magters Respekt for det Papir, hvorpaa de havde garanteret dets Nentralitet, men fordi 5 schweiziske Divisioner stod opstillede ved Grænsen og afvæbnede Bourbakis Armé. Og tror man, at de ved Sedan cernerede Franskmænd havde modstaaet Fristelsen til at redde sig ud af Omklamringen over den saa nære belgiske Grænse, hvis ikke 80,000 belgiske Soldater havde spærret Vejen for dem?

Nej, — Historien kender, som det er fremhævet af Kapt. Skade i hans lille Bog, *intet Exempel paa, at en Garantimagt nogensinde har draget Sværdet til Forsvar for en neutraliseret Stat.* Derimod rummer den et nydeligt Exempel paa, *at en Stat er bleven annekteret netop af sin egen Garantimagt*, nemlig Republiken Krakau, den sidste Rest af det fri Polen, i 1846 af Østrig.

Det kan overhovedet være en meget tvivlsom Fordel at være neutral under en Krig. Et af de smukkeste Exempler derpaa er Preussens Forhold i 1805—06. Neapel, Østrig, England, Rusland og Sverig havde dannet den tredie Koalition mod Napoleon, og Preussen blev trængt fra begge Sider for at slutte sig til den ene

Og Tyskland? Har du, kære Demokrat, gjort dig klart, *hvad en Krig med England vil sige for Tyskland?* I Ordets egentligste Forstand en Kamp for Livet. Thi hvad vil en Blokade af alle Havne betyde for Tyskland? 20 Millioner Tyskere leve af Industri, og deraf ere de 15 Millioner afhængige af, at Søvejene ere aabne, — fordi de skulle have deres Raastoffer ad Søvejen og sælge deres Produkter i oversøiske Lande. Tyskland brødføder ikke sig selv, men modtager mindst 25 pCt. af sit Korn, Kød o. s. v. fra Udlandet, deraf de $\frac{2}{3}$ ad Søvejen. Men naar nu Tyskland lukkes ude fra Søen af en overmægtig Fjende? Hvilken Elendighed! Industri, Handel, Søfart ødelagt med ét Slag, — Arbejdsløshed i uhyre Omfang; Fabrikernes Hjul staa stille og Skorstenene blive kolde (i Rhinprovinsen og Westphalen er der Egne med tusinde Fabriksskorstene paa Kvadratmilen); Dyrtid paa Grund af manglende Tilførsler, — er Kødet dyrt

---

eller den anden Side. Kongens Hjærte var hos Koalitionen, men baade Tilbudene og Trudslerne fra fransk Side vare saa udtryksfulde, at han ikke kunde beslutte sig. Da saa russiske Tropper krænkede Preussens Neutralitet i Øst, mobiliserede han mod Rusland, — men kort efter krænkede franske Tropper Neutraliteten i Vest, og nu sluttede han et, — foreløbig hemmeligt, — Forbund med Koalitionen og forpligtede sig til at deltage paa dens Side. Men imedens faldt Afgjørelsen i Trekejserslaget ved Austerrlitz, og Preussen skyndte sig at gjøre Sejerherren sin Opvartning, slutte Forbund med Frankrig og modtage Landudvidelser af det i December 1805.

Havde Preussen skredet energisk ind, var Napoleon bukket under; thi hans Stilling var før Austerlitz betænkelig nok, og han var, rent bortset fra Preussen, sine Fjender underlegen i Tal. Nu hjalp Preussens vaklende Holdning ham til Sejr. Og da Situationen saa bagefter viste sig alligevel at være uholdbar for Preussen, — saa fulgte i Oktober 1906 den preussiske Hærs fuldstændige Tilintetgørelse ved Jena, Napoleons Indtog i Berlin og Preussens totale Sønderlemmelse. Moral: Det kan stundom være bedre i rette Tid at tage sit Parti, end for enhver Pris at ville være neutral.

allerede nu, saa vil det til den Tid ikke blive til at opdrive —; finansiel Ødelæggelse og økonomisk Udmattelse for lange Tider.

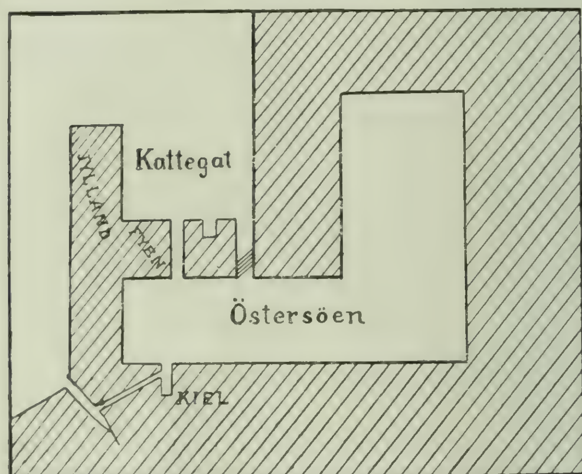
Derfor prædike alle tyske Militærforfattere, at Tyskland maa have en Flaade, der er i Stand til at holde Kysterne aabne og helst søge Fjenden i rum Sø og slaa ham der, men i alt Fald holde ham i tilstrækkelig Afstand. Derfor er den tyske Flaades Styrke ved Loven af 1901 fastsat til 38 Slagskibe og 36 store Krydsere, hvoraf $\frac{3}{4}$ til enhver Tid hele Aaret rundt skulle være bemandede og armerede, og derfor kræver Flaadelovsforslaget af iaar en yderligere Forøgelse. Endnu staa adskillige af disse Skibe paa Papiret eller i det højeste paa Beddingen under Bygning, og endnu er der langt til Englands 60 Kampskibe; og det kunde jo være, at England ikke var oplagt til at vente rolig, indtil Partiet var lige.

Men naar Tyskland nu ikke er stærkt nok til at søge Fjenden i rum Sø og slaa ham? Saa er der et andet, et fortrinligt Middel til at holde i alt Fald Østersøen aaben, nemlig *en Spærring af Store Bælt.*

Østersøen har for store Skibe én Indgang, som er en smal Rende ned gennem Storebælt, — for lidt mindre Skibe to Indgange, nemlig tillige Sundet. (Lille Bælt er altfor snævert og krumt og altfor let at spærre og at beherske fra Kysten til at yde Fjenden nogen Chance.) Saalænge Tyskland kan holde Bæltet (og eventuelt ogsaa Sundet*)) spærret, saalænge kan intet engelsk Skib vise sig i Østersøen, saalænge er de tyske Østersøhavne fri for Blokade og for militære Attentater. Hvor fristende at spærre denne lange

*) Sundet behøver Tyskland for saa vidt slet ikke at spærre, naar Bæltet er spærret. Thi da de største engelske Skibe ikke kan gaa derigennem, kan Tyskland altid være en den Vej kommende engelsk Flaadeafdeling overlegen. Men ellers er Sundet jo ogsaa let at spærre.

smalle Passage ved Mineudlæg og ved en Flaadeafdeling bag Minespærringen, ved nogle svære Kanoner paa Sprogø og maaske et Par Kystbatterier! Er man ganske sikker paa, at Kielerflaaden ikke i samme Øjeblik som Krigen er der (uden Krigserklæring, som overhovedet er en forældet Ting), damper op i Storebælt og etablerer en Spærring, — alt kun nogle Timers Værk. Det er et Neutralitetsbrud, — javel, — et Neutralitetsbrud, som tyske Militærforfattere (v. d. Golz, Boguslawski) omtale som en nærliggende og saare naturlig Ting; thi hvad gjør man ikke, naar det gælder Livet? Det er Neutralitetsbrud, — javel, — altsaa har vi at vælge: Krig med Tyskland eller — Tilslutning til Tyskland og Krig med England.

Men hermed er Neutralitetskrænkelsens Muligheder jo ikke udtømte. Lad os tænke paa Englands Tilbud i December 1905 til Frankrig om *at gøre Landgang* (ved Esbjerg?) *for at ødelægge Kielerkanalen* og gaa imod Kiel samtidig med, at Flaaden angreb Byen fra Søsiden.

Det er jo et gammelt Projekt. I 1870—71 var der sikkert sket Landgang i Nordtyskland af et fransk Korps, hvis Krigslykken havde været Frankrig lidt bedre. Der foretoges Flaaderustninger, en fransk Gesandt var i København for

at forhandle om vor Tilslutning, og en fransk Flaade kom til Østersøen; men heldigvis sagde vi nej, og Afgjørelsen til Lands var saa hurtig og saa overvældende, at Planen blev opgiven. Dog maatte Tyskland anvende 5 Divisioner af Linien samt 90,000 Mand Erstatnings- og Besætningstropper til at dække sine Kyster. I en kommende Krig vil denne Opgave, — saaledes som det ogsaa er udtalt af den tyske Rigskansler i Rigsdagen i 1892 — kræve endnu flere Tropper paa Grund af Kielerkanalens Anlæggelse. Af den Grund var ogsaa den store Moltke meget betænkelig ved Kanalen, — fordi en i Slesvig landsat fjendtlig Styrke vil have en fortrinlig Dækning bag denne 200 Fod brede Fæstningsgrav og vil kunne holde sig der i lang Tid selv mod en overlegen Styrke for i Nødsfald at trække sig tilbage til den jydske Halvø. — Og hvad skulle vi foretage os i et saadant Tilfælde? Sende vor Hær til Esbjerg og lade København ligge aabent og værgeløst under en saadan Verdensbrand, kunne vi vel intet Øjeblik tænke paa? Med vor mobile Hær i Vestjylland og med fremmede Flaader i vore Farvande vilde vi være hyggelig stillede under en fjendtlig Landgang paa Sjælland, — især da med et ubefæstet København. Hvordan var det i 1807? Da havde vi 70,000 Mand i Holsten, men engelske Linieskibe i Store Bælt. Mon det ikke under slige Forhold vilde være bedre at samle vor Styrke paa Sjælland og overlade de jydske Dragoner at protestere ved Esbjerg?

Rent bortset fra, hvordan det i et saadant Tilfælde vilde gaa os ved Esbjerg. Da Englænderne utvivlsomt komme over os som en Nysen, bliver det ikke de første 8 Dage, vi faa en Hær samlet i Vestjylland, og til den Tid ere Englænderne maaske enten dybt nede i Holsten eller ogsaa kastede i Vandet igen. Rent bortset fra, hvorledes det vil gaa os med vore Troppetransporter over Bælterne under en engelsk Flaadeinvasion.

— Neutralitetskrænkelser vil der blive nok af. Men *naar København er ubefæstet,* er der endnu ét at tage i Betragtning, nemlig, at *Neutralitetskrænkelsen da altid vil ske først der* — som i 1801 og i 1807.

Man vil nemlig ikke nøjes med at krænke vor Neutralitet og saa høre rolig paa vore Protester, — nej man vil krænke vor Neutralitet og saa forlange vor Tilslutning, — give os Valget mellem Alliance eller Krig. Og vor Tilslutning er værdifuld. Hvad har ikke Understøttelse af vort Fyr- og Lodsvæsen at sige for en fjendtlig Flaade i vore Farvande, hvad vil ikke Kulforsyning og anden Forsyning og en Reparationshavn betyde for den, — og hvor stor Vægt vil den ikke lægge paa Tilslutning af vore Torpedobaade og vore smaa hurtige og lidet dybtgaaende Krigsskibe og af vore Søofficerer med deres enestaaende Kendskab til vore Farvande? Og mon ikke den danske Hær vilde være en værdifuld Medhjælp til et Fremstød mod Kielerkanalen? Og vil ikke den ene Magt klemme os af al Ævne for at opnaa vor Tilslutning af Frygt for, at den anden Magt skal opnaa den? Og hvorledes opnaaes denne Tilslutning lettest? *Ved at gaa løs paa det ubefæstede København.*

Saare let vil Situationen blive den, at det for os gælder om, ikke at hævde vor Neutralitet, men at træffe det rette Valg og at hævde vor **Valgfrihed** omend kun en ganske kort Tid.

Hvis man overhovedet tror paa Muligheden af et tysk-engelsk (eller tysk-engelsk-fransk) Sammenstød, hvor kan man da tro, at vi kunne forblive udenfor en saadan Krig eller blot bevare vor Valgfrihed i mindste Maade med et ubefæstet, aabent København? Lad os tænke os en Søkamp i vore Farvande, — havarerede, ukampdygtige Skibe, torpedoramte og gennemskudte, synkefærdige,

som ere nødte til at søge den nærmeste Havn for Reparation eller blot for ikke at synke. Det eneste Reparationsværksted er København; vil noget Skib betænke sig paa at søge derind, som kan naa det? Men hvad enten det nu bliver der eller det bliver i Nyborg, Korsør, Aarhus eller hvor ellers, — tror man saa, at nogen af de to Magter er tilbøjelig til at lade sine store Slagskibe ligge afvæbnede i vore Havne, Mandskabet interneret, Slutstykkerne fjærnede af Kanonerne, som de russiske Skibe i de kinesiske Havne — sidst af alt vel i et aabent København, som frembyder en saa fortrinlig Flaadebasis? Mon der ikke hurtig deraf vil fremvoxe Opfordringer til Tilslutning, Ultimatum, Fordring om Forbund eller Krig?

Et Neutralitetsbrud af en af de krigsførende Magter andetsteds i vore Farvande kan jo være prekært nok for os og tvinge os ud af vor Neutralitet, — men det er dog ikke saa slemt som en *Besættelse af København. Thi dermed er vor Valgfrihed forbi.* Den *Fortsættelse af Forsvaret,* som Hr. Bluhme taler om, bliver nok mager; thi i København ligger nu engang alt vort Materiel, en stor Del af vort Militær, en Femtedel af Landets Befolkning (og Rekruteringsmateriale), hele vor Flaade og hele vor Administration; og at forandre dette er vel ikke muligt uden at flytte Residensen, — hvorhen? Mon Jylland er sikrere? Eller en Storebæltsby?

Det er sikkert, at med København miste vi hele vor Flaade, en stor Del af vor Hær, det meste af vort Materiel, hele vor Administration, — og hvad vil endelig ikke den moralske Virkning deraf være?

Nej, den Magt, som har København, har Danmark og kan diktere os vor Holdning. Men bag et indesluttet Københavns Volde k u n n e v i v æ l g e, selv bestemme vor Holdning, bestemme, hvem vi ville kaste os i Armene paa, den Magt, der har krænket vor Neutralitet og belejrer København (hvad ingenlunde er udelukket, og hvad vi skulde have

gjort i 1807) eller Modparten, og kan stille vore Betingelser for vor Tilslutning til den ene eller den anden Magt, og af vort Valg vil vor Existens maaske afhænge.

Og lad os da engang forsøgsvis opregne alle Mulighederne og deres Chancer. Sligt er ganske nyttigt og giver Stof til Eftertanke. Lad os først se, hvilke Muligheder, der foreligger **med et aabent, ubefæstet København.**

Den første Mulighed er den, at vor Neutralitet respekteres og Krigen slet ikke berører os paa anden Maade, end at medtagne men reparable tyske og engelske Krigsskibe ligge fredelig Side om Side i Flaadens Leje, medens vi internere Englænderne i Citadellet og Tyskerne i Sølvgadens Kaserne og gemme begge Parters Kanoners Slutstykker paa Tøjhuset (hvis vi da har et Tøjhus), — dog selvfølgelig i to Rader, de engelske til højre, de tyske til venstre, for at Forvexling kan undgaas, naar Freden er sluttet. Om Søndagen faa begge Parter Lov at gaa i Tivoli og læse Krigstelegrammerne sammen. Vi andre more os med at tage til Korsør og se dem slaas i Bæltet.

Den anden Mulighed, — som jeg vilde være tilbøjelig til at holde paa, — er den, at begge Parter paa Krigens første Dag løb Kapløb om at besætte København, — som Kulstation, Forsyningsdepot, Reparationssted og som Behersker af Sundet. Den Part, der kommer først, vil skynde sig at befæste København det bedst mulige, spærre Sundet ved Miner og indrette sig saa hyggelig som muligt. Om vor Mening (hvis vi til den Tid kan stille en saadan paa Benene) vil ingen spørge, og Krigen vil gaa sin Gang i vore Farvande og paa vore Marker, — ganske som nys i Korea. Forholdene ville nu udvikle sig forskellig eftersom hvem der kommer først. Lad os da se hvorledes:

A. *Tyskland kommer først.* (Sandsynligst, da det er nærmest.) Det spærrer Sundet og Bæltet. Kommandør Bluhme »fortsætter« (hvis man kan bruge dette Ord) Forsvaret

i Jylland, rimeligvis uden større Held, (eller skal vi haabe paa en stor dansk Sejr ved Esbjerg? med paafølgende sejerrig Indmarsch i Slesvig?) Tyskland foreslaar os ikke nogen Alliance, spørger os overhovedet ikke om vor Mening; det er saamænd heller ingen Gavn til. Englænderne sender os muligvis en Note, hvori de protesterer mod, at vi lade vort Territorium benytte af en krigsførende Magt, og gjør os ansvarlig for Følgerne, — er maaske endog saa høfligt at tilbyde os Hjælp og Alliance, — men hvor skal de komme af med Noten? Vort Kabinet er i Tide undsluppet fra København og har etableret Regering i Slagelse, — men snart viser ogsaa dér sig tyske Tropper. Forklædte naa Ministrene om Natten over Storebælt, maaske helt over til Jylland, — men heller ikke der har de blivende Sted, og Noten flakker fra By til By uden at finde dem. Det bedste var, om de gik ombord paa Postdampskibet »Laura«, sejlede til Færøerne og derfra sluttede Alliance med England — forudsat at England endnu finder en saadan attraaværdig. Men i ethvert Fald kan de da derfra protestere og appellere til Fredstribunalet i Haag og til alle Europas Fredsvenner.

Spøg (!) tilside, — saa afhænger det videre Forløb af, hvem der sejrer. Hvis

I. England sejrer, da bombarderer det sandsynligvis (det nu befæstede) København og driver Tyskerne ud deraf, afskærer de tyske Tropper paa Sjælland fra Hjemlandet, hvorfor de før eller senere maa kapitulere, og besætter selv København. Ligesom Tyskland mister alle sine Kolonier, ethvert Skib, det har svømmende paa Vandet, hele sin Handel og maa betale en uhyre Krigsskadeserstatning, — saaledes vil det ogsaa gaa os. Hvad der vil ske os ellers ved Fredsslutningen er ikke godt at sige. Vil Tyskland beholde Jylland-Fyen og England Sjælland? Næppe. Vil England overlade Sverrig sin Part, saa at Storebælt vil blive Grænsen mellem Tyskland og Sverrig? Vil Rusland melde

sig med Krav paa ikke at blive forbigaaet? Eller vil endelig England fremtvinge status quo ante bellum for vort Vedkommende?

Maaske? —? Vort Haab maa staa til England.

Hvormange tvivler om, at England vil sejre? At England vil diktere Fredsbetingelserne? England kan ikke angribe Tyskland tillands, vil man sige*). Det er rigtigt. Men Tyskland vil køre fast økonomisk, vil ruineres ved denne Krig, medens England kan føre Krig i Aarhundreder paa den Maade og økonomisk trives bedre end i Fred, fordi det er fri for Tysklands Konkurrence.

Men lad os tage den anden Mulighed med, at:

II. T y s k l a n d s e j r e r for saa vidt som det formaar at vedligeholde Spærringen af Sund og Bælt, at holde Østersøen ren. Hvad saa? Krigen faar dog før eller senere en Ende, om ikke af anden Grund saa ved Tysklands økonomiske Udmattelse og dets Handels og Søfarts totale Ruin. Ved Krigens Slutning sidder Tyskland inde med hele Danmark, — København med Sjælland, Jylland med Fyen. Det hele faar det sikkert ikke Lov at beholde; hvor meget? og hvem skal have Resten? Situationen bliver meget lig den, vi omtalte i Tilfælde af Englands totale Sejr. Vort Haab maa staa til England.

Og hvis man kunde tænke sig Tyskland virkelig sejerrigt, ogsaa til Søs, — ja da faar England intet at sige om Fredsbetingelserne for vort Vedkommende. Hvad vil saa Rusland gjøre? At det skulde aftvinge Tyskland alt, kan man næppe tro, — snarere lade sig stille tilfreds med en

*) Kejser Wilhelm siges, da han hørte om den projecterede Landgang af 100,000 Englændere i Slesvig, kun at have sagt: Die armen Leute Det er rigtigt. Men mon ikke Kong Edward, da han hørte om, hvorledes Kielerflaaden i 10 Dage laa med Dampen oppe, kunde have sagt: Poor fellows! Man erindre Englands 60—70 Slagskibe, endnu flere Panserkrydsere, Hundreder Torpedobaade o. s. v.

Part af Byttet, — Bornholm og Sjælland f. Ex. — Eller vil Sjælland blive foræret til Sverrig som Venedig i 1866 til det slagne Italien? —

Nej, saa maa vi dog hellere haabe paa den anden Mulighed, at:

B. *England kommer først,* selv om ogsaa det vil være grumme ubehageligt og ikke nogen billig Historie for os hverken i Penge, Blod eller maaske Land. Tyskland vil jo øjeblikkelig svare med en Besættelse af Jylland-Fyen, — og hvordan saa end Forholdene udvikle sig, med Sejr for Tyskland eller for England, saa vil Udgangen næppe blive meget forskellig fra den forhen skildrede. I begge Tilfælde er vi ikke en selvstændig Magt, en Faktor i Beregningen, til hvis Tilslutning begge Parter bejle, ikke nogen Magt, hvem man tænker paa at drage over paa sin Side, endnu mindre en saadan, hvis Neutralitet man et Øjeblik tænker paa at respektere, — vi ere kun én Ting, — et værgeløst Bytte, som man deler.

— Lad os gjøre en Ende paa disse bedrøvelige Overvejelser og vende os til den noget mere lystelige Beskæftigelse at undersøge de Muligheder, der fremstille sig **med et befæstet København.**

At vor Neutralitet skulde respekteres, er altfor usandsynligt. Som foran udviklet vil den blive krænket paa Krigens første Dag i Store Bælt. Selvopholdelsesdriften byder Tyskland det med absolut Nødvendighed.

Kan det tænkes, at Englænderne komme først gennem Bæltet? Det kan man ikke tro om Tyskerne, der kun have to Timers Sejlads dertil. Saasnart den engelske Flaade rapporteres at staa Skagen ind, saa har vi ogsaa Kielerflaaden i Bæltet. Og selv om det skulde lykkes Englænderne at komme først, — vil saa ikke deres første Handling være at se sig om efter et passende Punkt til Kulstation og Forsyningsplads?

Chancen er 99 mod 1, for at Tyskerne ere først paa Pletten. Saa følger en engelsk (engelsk-fransk?) Flaade i Kattegat. Snese af store Slagskibe. Og nu indløber der fra begge Magter Noter med Krav om Tilslutning, Noter, som med kort Frist stille os Valget mellem offensiv og defensiv Alliance eller ogsaa Krig. Det nytter ikke at svare, at vi vælge Neutralitet. England svarer, at Tyskland allerede har krænket vor Neutralitet i Store Bælt, og at vi følgelig maa træde aktivt op mod Tyskland. Tyskland svarer simpelthen, at vor Neutralitet er forbi, at vi maa vælge.

Bag Københavns Befæstning sidde vi da, forhaabentlig med hele vor mobile Styrke samlet der, og overveje Valget. Maaske vil det lykkes os at forhale vor Afgjørelse, indtil det første Slag er slaaet og vi se, til hvilken Side Lykken hælder; thi foreløbig har ingen af Parterne Tid eller Lyst til at gaa løs paa Søforter. Men varer det for længe, ville vi nok faa en Opmuntring til at skynde os enten i Form af engelske Skibe i Øresund eller af tyske Tropper i Sydsjælland (hvilket kan ske med faa Timers Varsel, saalænge Bæltet er i tysk Besiddelse). Nu maa vi vælge. Skal vi tage mod Tyskerne som Venner eller som Fjender, — skal vi hilse de engelske Skibe med venskabelig Salut eller med skarpt?

A. *Vi vælge Tyskland.* Betingelserne blive: Tysk Hjælp til at holde København mod Englænderne, d. v. s. tyske Tropper paa Sjælland, maaske i København, — vor Hjælp til at spærre Bæltet, d. v. s. Hjælp af Lodser, af Fyrvæsen, af Sominevæsen, af Flaade. I det videre Forløb er der atter to Muligheder:

1) Tyskland sejrer. England er ikke i Stand til at forcere Bæltet. København holder sig ved tysk Assistance, engelsk Landgang bliver vel slet ikke forsøgt eller ogsaa afslaaet ved Hjælp af tyske Tropper. Hvad bliver Fredsbetingelserne? Krigens Resultat? Lad os gentage Ord til

andet, hvad vi før skrev: Ligesom Tyskland mister alle sine Kolonier, ethvert Skib, det har svømmende paa Vandet, hele sin Handel og Skibsfart, saaledes vil det ogsaa gaa os. Hvad der vil ske os ellers ved Fredsslutningen, er ikke godt at sige. Sejrer Tyskland altfor grundig, kunde det jo være, at det ikke var ret oplagt til at give København fra sig; men er Sejren, som al Sandsynlighed taler for, kun en Undgaaen af den totale Knusning, kun en delvis Sejr, da ville vi have gode Chancer. Ruslands Stemning kommer ogsaa i Betragtning. Det sandsynlige Resultat er status quo ante bellum, — kun at England lader sig alle vore Kolonier smage som godt Bytte: Færøerne, Island, Grønland, de vestindiske Øer. — Men langt sandsynligere er vel det andet Tilfælde, at:

2) England sejrer (efter at vi have valgt at gaa med Tyskland). Bæltet forceres, Tyskland knuses totalt til Søs; maaske tages København med stormende Haand af Englænderne, rimeligvis behøves det slet ikke, Afgjørelsen falder i Kielerfjord, og dermed er Krigen ude; de fra deres Hjemland afskaarne tyske Tropper paa Sjælland kapitulere før eller senere. Krigens Resultat? For vor Handel, vor Skibsfart, vore Kolonier bliver Resultatet det samme. Dertil kommer vor Krigsskadeserstatning til England, maaske blivende Occupation af en Flaadestation i Store Bælt. Ellers vil Resultatet blive status quo ante bellum; det egentlige Danmark vil bestaa uformindsket, maaske endog med Tillæg af Nordslesvig*) som Erstatning for vore Kolonier. Maaske vil det være nødvendigt at stille Rusland tilfreds med Bornholm, hvilket England næppe vil have noget at indvende imod.

Vi gaa til den næste Mulighed:

---

*) Naar vi blot kunde undgaa at faa hele Slesvig betroet, for at Kielerkanalens nordre Bred kan være i ikke-tysk Besiddelse. Det vilde være en alvorlig Ulykke for os.

B. *Vi vælge England.* Betingelserne bliver: Vor Hjælp til de engelske (engelsk-franske?) Flaader i Sund og Bælt; vi forpligte os til at holde København mod et eventuelt tysk Attentat (som utvivlsomt udebliver under disse Forhold). Jylland og Fyen besættes strax af Tyskland. I det videre Forløb er der atter to Muligheder:

1) T y s k l a n d s e j r e r, (uhyre usandsynligt under disse Forhold). Jylland og Fyen besættes, Landgang i Sydsjælland. Engelsk Hjælp til Københavns Forsvar. Fredsslutningen rimeligvis højst sørgelig for os, hvis ikke Frankrig og Rusland ogsaa træder til og i Forening med England kræver Danmarks Integritet opretholdt. En tysk Sejr af det Omfang, at den skulde tillade tysk Landgang i Nordsjælland og umuliggøre engelsk Undsætning af København kan vel næppe tænkes, og vilde vel medføre russisk-fransk Intervention.

2) E n g l a n d s e j r e r. København forbliver i Ro. England befrier Fyen og alarmerer Tyskerne i Jylland. Tyskland knuses økonomisk. Ved Fredsslutningen tillægges der os Nordslesvig (eller — ak — hele Slesvig). Vi beholde vore Kolonier ubeskaarne, vor Handel blomstrer livlig under Krigen.

— Kære Læser, — kast et Blik tilbage og sammenlign disse fire Muligheder med dem, der fremkom under Forudsætning af et ubefæstet København. Hvilke synes du bedst om?

(Tilbage staar endnu kun én Mulighed, — et *fælles russisk-tysk Attentat paa vcr Selvstændighed* med forudgaaet Aftale mellem de to Magter om Byttets Deling, — et saare usandsynligt Tilfælde, som øjeblikkelig vil bringe England i Aktivitet. Sejrer England, vil det gaa os som i det sidst skildrede Tilfælde, — alt vil være saare vel. Bukker England under (hvad næppe nogen tror, heller ikke Russere og Tyskere), da gaa vi under med det, — forudsat at ikke en fransk Intervention kom til, — eller amerikansk Hjælp.)

Kære danske Demokrat, — jeg tror ikke, at det let vil være muligt at opstille flere Muligheder eller at bedømme dem væsentlig anderledes. Endnu engang spørger jeg dig: Hvilke af dem synes du bedst om?*) —

— Men, vil du maaske sige, — hvad er dette? Hvis vi se paa de 4 Muligheder, saa staar der under A 1, at Land-

*) Maaske vil en og anden være betænkelig ved Udtrykkene: Vi vælge Tyskland, vi vælge England. Nej, vil man sige, vi skal ikke vælge hverken det ene eller det andet, men Neutralitet. Dersom Tyskland krænker vor Neutralitet, skal vi værge den med Vaabenmagt, men uden derfor at vælge England — og omvendt.

Det er kun en Strid om Ord. Thi i det Øjeblik, vi med Vaabenmagt værge vor Neutralitet mod Tyskland, saa h a r vi valgt England, og omvendt. Naar England er i Kamp med Tyskland, og vi er i Kamp med Tyskland, — ja saa er vi unægtelig paa den engelske Side. Og dersom vi finde det klogest at gøre gode Miner til slet Spil overfor den Magt, der krænker vor Neutralitet, — ja saa h a r vi dermed valgt Krigen med den anden Magt.

Maaske vil en og anden være højst betænkelig ved at læse om disse Muligheder og Raisonnementer og disse vore Chancer i et offentlig tilgængeligt Skrift. Sæt det kom for tyske Øjne! Maaske vil han sige, at der kan være andre Muligheder og andre Raisonnementer at stille op, og at vi i det mindste overfor Tyskland maa lade, som om vi raisonnerede anderledes.

Nej, — kære Læser, — der er ingen andre. Og der er ikke et eneste Raisonnement heri, som den tyske Generalstab og det tyske Udenrigsministerium ikke forlængst har gjort ligesaadan, — fordi det er de rette og de eneste. Og saa megen Tro maa de nævnte tyske Institutioner haabes at have til vort Udenrigsministeriums og vore Politikeres sunde Sans og absolut nødvendige Mindstemaal af Fremsyn, at de intet Øjeblik tvivle om, at vi gjøre netop disse Raisonnementer og regne med netop disse Muligheder. For der er ingen andre. Og jeg tror absolut ikke, at det vil lykkes at føre nogen bag Lyset og indbilde dem, at vore ledende Kredse raisonnerer stik imod og paa Trods af sund Fornuft og af de virkelige Forhold; jeg haaber det ikke engang.

Men iøvrigt er jeg jo kun en Privatmand, der siger min egen personlige Mening, som ikke forpligter nogen anden. Det er endnu tilladt.

gang er usandsynlig, at Fæstningen med andre Ord vistnok ikke vil træde i Funktion eller komme til at skyde. Under A 2 staar det samme, under B 1 at den absolut ikke vil komme i Ilden, og under B 2 vel, at den saa absolut maa komme til Anvendelse, men at hele dette Tilfælde, denne Mulighed, er højst usandsynlig.

Men naar denne Fæstning efter al Sandsynlighed ikke vil komme til at skyde, — hvad skal vi saa dog med den?

Men, kære Demokrat, — det er jo netop derfor, vi skal have den, for at undgaa altfor megen Skydning. Du har Ret, den vil sandsynligvis, og forhaabentlig, ikke blive brugt; men det er jo netop, fordi den er der, at vi undgaa store blodige Kalamiteter.

Hvordan det vil gaa uden Fæstningen, det har du jo læst Pag. 36 o. f. Det bliver adskillig blodigere og navnlig mere skæbnesvangert.

Fæstningen er som Politibetjenten paa Gadehjørnet. I Reglen foretager han sig ingenting uden netop det at være der; men det er netop derved, han gjør sin Gavn, og vi maa haabe, at han har saa lidt at bestille som muligt.

II. Land- og sø-militære Betragtninger.

Vort Forsvar maa baseres paa København, hvis vi overhovedet skulle have noget, — derom kan intet Øjeblik tvivles af tænkende Mennesker.

At basere det paa Sjælland i Stedet for — at sløjfe Københavns Befæstning og overlade vor Hær og Flaade at forhindre en fjendtlig Landgang, vilde være en horribel Tanke og et forbryderisk Letsind. *Den samlede Verdenshistorie kender ikke et eneste Exempel paa en mislykket Landgang.*

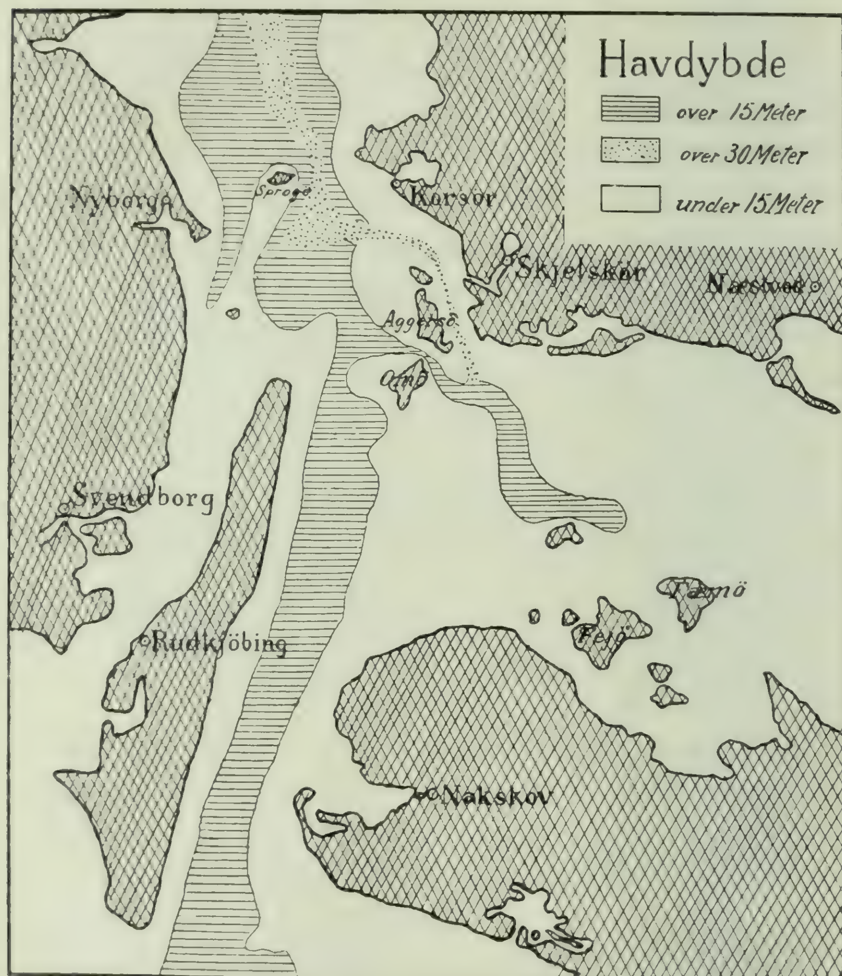
Hvergang en saadan overhovedet er udført, er den ogsaa lykkedes, — ogsaa paa Sjælland (1658 i Korsør, 1700 ved Humlebæk, 1807 ved Vedbæk; det er bekendt, at en Landgang paa Sjælland var planlagt i 1864, og det uagtet Tyskland dengang ikke var Herre paa Søen; Landgangen 1658 kostede os de skaanske Provinser; den i 1700 var næsten lige saa dyr, selv om Ulykken snart opvejedes ved en paafølgende heldigere Krig; Landgangen i 1807 kostede os Norge, — altsammen fordi København ikke havde den fornødne Modstandskraft; hvad vil den næste mon koste os?)

Det er sandt, at hvergang der er gjort Landgang paa Sjælland, har vor Hær staaet i Holsten, hvilket var dens ilde Vane i tidligere Tider; men hvis der sker Landgang idag, vil det halve af vor Hær staa i Jylland-Fyen.

Det er sandt, at Sjælland nu har et ret udviklet Jernbanenet, som tillader os hurtig at kaste vore Tropper hid og did paa Øen. Ja, hurtig, — men ikke hurtig nok, — ikke saa hurtig, at vi blot kunne tænke paa at møde med Overmagt paa Landingsstedet (hvis vi overhovedet kunne stille en »Overmagt« paa Benene). Især, naar der samtidig simuleres Skin-Landgang et Par andre Steder.

Det er endelig sandt, at vi har en Flaade, hvis ypperlige Aand og fortrinlige Personel er hævet over al Anke, og hvis Længslers Maal er en Flaadestation i Agersøsund for at være ved Haanden overfor Landgangsforsøg. Det er ikke mindre sandt, at selv om (ikke den projekterede Kanon- og Torpedobaadsflotille, men) h e l e vor Flaade laa (ikke hvor den plejer at ligge den største Del af Aaret, nemlig afrigget i Flaadens Leje, men) i Agersøsund, saa vilde dog en fjendtlig Kamp- og Landgangsflaade ved højlys Dag kunne sejle forbi den op i Bæltet og landsætte Tropper paa det Sted, den havde udset sig (uden Belejringsskyts, som ikke behøves overfor et ubefæstet København).

Utvivlsomt staar det ogsaa klart for vor Marine, at Københavns Befæstning er en Livsbetingelse ogsaa for den. Thi naar København falder, saa er det ude ogsaa med Flaaden — ligesom forresten med alt andet. Og *kun Københavns Befæstning frigør Flaaden til Anvendelse andetsteds.*

Og indtil der foreligger sort paa hvidt derfor, vægrer jeg mig ved at tro, at nogen Søofficer tør tage det Ansvar paa sig at raade til Nedlæggelse af Københavns Befæstning og at paastaa, at Flaaden er i Stand til at forhindre en Landgang paa Sjælland, — og det selv om den fordobles og selv

om den faar Støttepunkter baade paa Agersø og Masnedø og i Isefjord, og selv om den i sin Helhed er bemandet og armeret hele Aaret rundt.

Ikke at Flaadens Betydning skal underkendes. Stod det til mig, skulde den øjeblikkelig faa disse Krav opfyldte og Arbejderne paa Agersø paabegyndes imorgen, ligesom det jo er et gammelt Venstrekrav, fremsat f. Ex. af Venstreflertallet i 1875 (Berg, Berntsen, Bojsen, Clausager, Holm o. s. v.). Utvivlsomt maa det komme, — men endnu i anden Række. Det første og vigtigste er Københavns Befæstnings Anerkendelse og Komplettering; det er Grundlaget for alt Forsvar, uden hvilket alt — ogsaa Agersøanlægget — svæver i Luften.

Saa lille vor Flaade er, saa har den fra Naturens Haand, i vore geografiske Forhold og i vore Farvandes Konfiguration og Dybdeforhold saa store naturlige Fordele, at den selv for en Stormagt ingenlunde er nogen quantité negligeable, saaledes som det da ogsaa meget vel erkendes af Udlandet*). Vore hurtige og lidet dybtgaaende, kraftig armerede Skibe kunne ikke tænke paa i aaben Kamp at tage det op med Stormagternes 20—30 Millioners Kolosser. Men medens vore Smaaskibe overalt finde Smuthuller og grundt Vand, hvor en saadan Modstander slet ikke kan komme, saa er de nævnte Kolossers Sejlads i vore Farvande saa vanskelig og mange Steder (f. Ex. i Storebælt) indskrænket til en saa snæver, krummet og uregelmæssig Rende, at deres Bevægelighed og Manøvrering kan være vanskelig nok i Fredstid (se de mange Grundstødninger af fremmede Krigsskibe), endsige da i Krigstid uden Fyr eller Mærker af nogen Art. Vi kunne overhovedet ikke tænke eller ønske os bedre Betingelser for pludselige natlige Overfald, og mere end én grundstødt Kolos kunde maaske blive en hjælpeløs Skive for vore Torpedobaade. Intet vilde være taknemmeligere eller

*) Jeg erindrer sidst at have set det fremhævet i et fransk militært Tidsskrift.

mere lønnende end at give vor Flaade de ønskede Støttepunkter paa de nævnte Steder; men først Københavns Befæstning i Orden. Grundbetingelsen maa være tilstede, før Forsvarets videre Udformning kan paatænkes.

Hvor meget vi under paakommende Forhold vilde kunne forlade os paa vor Flaade, sees maaske allerbedst af Situationen i September 1905, da Krigen var for Døren og Kielerflaaden i 10 Dage laa med Dampen oppe. Gjorde vor Flaade maaske det? Og hvis vi havde haft en Flaadestation i Agersøsund, — hvordan mon saa dér havde set ud? Mon ikke en Del afriggede Skibe uden Mandskab? Og hvis Kielerflaadens to første Handlinger, uden Varsel, før Krigserklæringen, (og saadan vil det jo utvivlsomt komme) havde været disse: Spærring af Bæltet og Landsætning af Tropper paa Sjælland for at sikre sig Østersøens Porte, før Englænderne gjorde det samme, — mon saa en Udvikling af Flaaden og Støttepunkter her og der kunde have forhindret det? Mon ikke vort Haab maatte staa til Fæstningsværkerne om København og til at holde Byen, indtil Englænderne kom? (Og Doggerbank-Affairen 1905!)

Man overtænke engang Situationen. Optrækkende Konflikt mellem Tyskland og Frankrig. Delcassé, den mange aarige Leder af Frankrigs Udenrigspolitik og i Besiddelse af Frankrigs Tillid paa dette Omraade som ingen anden (thi det var han dengang; ingen veed, om han ikke er det endnu), — han ønsker Krigen eller mener i alt Fald at maatte tage den. Han møder i Ministerraadet og fremlægger Beviserne for, at han har sikret sig Italiens Neutralitet og Englands aktive Hjælp tillands og tilvands, han siger til sine Colleger Nu er Chancen der! Her er Revanchen! Tag den nu! — Og England ønskede saavist intet hellere end Krigen. Det fremgaar saare tydelig deraf, at det overfor Frankrig ikke alene forpligter sig til at knuse Tyskland til Søs og tilintetgøre Kieler Havn, men endogsaa til at kæmpe til

Lands, hvad ellers sjælden er Englands Vane*). Altsaa Afgjørelsen: Krig eller Fred? faldt i Paris, og den faldt i dette bestemte Ministerraad, i Løbet af disse afgjørende Par Timer. Det vidste man i Tyskland og var parat, — parat til at slaa først, naar der skulde slaaes, — utvivlsomt ogsaa uden smaalige Skrupler, om Slaget skulde ramme lidt ved Siden af og strejfe os.

Afgjørelsen blev Fred. Frankrig veg tilbage, — til stor Tort for Delcassé, til stor Ærgrelse for England og maaske ogsaa for vide Kredse af den franske Nation.

Men hvis der nu var bleven Krig? Hvordan havde vi da været stillede med et ubefæstet København? Var der paa Sjælland nogen Troppestyrke, der blot kunde tænke paa at imødegaa en Landgang?**) Og hvor laa de fleste af vore Skibe? Mon ikke aftaklede i Flaadens Leje? Og hvis vi havde haft en Flaadestation i Agersøsund, vilde saa det have forhindret Fjenden i at landsætte 25,000 Mand (uden Belejringsskyts, som ikke behøvedes) i Korsør, Kallundborg eller — Køge?

Bagefter — bagefter kunde en Flaadestation i Agersøsund gjøre os stor Nytte. Medens København holdt sig bag sine Volde, kunde den holde sig bag sine Minespærringer og faste Batterier, indtil Englænderne kom, og saa være en uvurderlig Hjælp til at rense Bæltet for Tyskerne, — og ogsaa have nogen Virkning til at bevæge Englænderne til at respektere vor Neutralitet mere, end de maaske ellers vilde være tilbøjelige til at gjøre det. Men med et ubefæstet

---

*) Siden engelske Tropper i 1809—14 stode i Vaaben mod Napoleon i Spanien og Frankrig og paa Sjælland og i 1815 gav ham det sidste Stød ved Waterloo.

**) Fra Oktober til April findes der paa Sjælland kun 5 Batailloners Vintermandskab, Husarerne og de Næstved Dragoner, samt det meste af vort Artilleri, — ialt ca. 600 Mand Fodfolk, knap 1000 Ryttere og ca. 1500 Mand Artilleri.

København vilde dette »bagefter« betyde definitivt og uhjælpelig bagefter.

Jeg tør ikke paastaa, at der, hvis der var blevet Krig, vilde være kommet et tysk Angreb paa København. Men jeg tør paastaa, at det kraftigste Motiv for Tyskland til at undlade det da vilde været Københavns Befæstning, — maaske det eneste Motiv. Thi at Lysten ikke mangler, derom føler i alt Fald jeg mig forvisset. Thi ét tør jeg paastaa, — at et engelsk-fransk Angreb for Tyskland gælder Livet, og at Tysklands eneste Chance overfor England i Østersøen, det er at spærre Portene, d. v. s. at eje Sjælland. Selvopholdelsesdriften vil og maa byde Tyskland det, — og hvis det veed, at alt er gjort ved at kaste 50,000 eller blot 25,000 Mand i Land paa Sjælland, som samme Dag marschere ind i et aabent og ubefæstet København, — saa veed jeg ikke, hvad det skulde betænke sig paa. *En Landgang paa Sjælland undgaaes bedst — og kun — ved at befæste København**).

Det, som det for os under slige Forhold gælder om, er at vinde Tid. *Tid til at imødegaa en Landgang paa Landingsstedet, — det vil vi aldrig faa.* Men naar Landgangen er sket, saa vil der — altid — blive Tid til at samle Mandskab fra den sjællandske Øgruppe**) bag Københavns Volde.

Skal Forsvaret baseres ikke paa København, men paa Sjælland, og skal vi stole paa, at Flaaden løser den Opgave

---

*) Det er sandt, at et befæstet København i 1807 ikke bevarede os for en Landgang paa Sjælland. Men man erindre, dels at Kjøbenhavns Befæstning var saa lidet bevendt, at den ikke i mindste Maade forhindrede et Bombardement, — dels at hele vor Hær, — 70,000 Mand — stod — som sædvanlig — i Holsten.

**) 2 sjællandske Brigader og Garden, ialt 18,000 Mand, Husarer og Næstved-Dragoner, de 3 af vore 4 Felt-Artilleriafdelinger, Fæstningsartilleriet, dertil Kjøbenhavns Væbning og ekstraordinair Udskrivning af ældre Aargange og af frivillige, — i hvert Fald vel 30,000 Mand, ɔ: saa meget som Port Arthurs Besætning.

at afslaa en Landgang, — ja, saa maa vi ikke alene have en stærk Flaade, *men en stærk Flaade, som er i Søen hele Aaret rundt,* og ikke som nu en Flaade, hvis ene Fjerdedel er i Søen en Trediedel af Aaret. Og ligesom en Flaade er dyr at skabe, saaledes er den dyr i Drift, naar den altid skal være rede, — meget dyr. Den maa være i Søen hele Aaret. Thi en Befæstning om København er altid med en eller to Dages Varsel parat til at tage imod det første Stød, — men det gælder ikke om en Flaade, der ligger aftaklet i København eller Agersøsund; der skal rustes, ekviperes, indkaldes Mandskab. Men en Flaade i Søen hele Aaret — det turde blive adskillig mere kostbart end at have en Befæstning liggende paa Marken hele Aaret rundt. Det sidste er en Udgift éngang for alle; det første er en stadig rindende aarlig Udgift f o r u d e n Udgifterne engang for alle. Og Skibe forældes og udrangeres paa faa Aar; Jordvolde og Betonblokke vare dog noget længere.

III. Indenrigspolitiske og finansielle Betragtninger.

Men nu møde vi den circulus vitiosus, som i mange Aar har spærret for en tilfredsstillende Løsning af Forsvarssagen og gjort den til et Stridens Æble i vort Folk.

Vor Forsvar *er* baseret paa Københavns Forsvar. Men den trufne Ordning har vakt en Animositet i Folket, hvis Styrke er forbavsende. Hvorfor? For det første paa Grund af den beklagelige Maade, hvorpaa den er gennemført, ad provisorisk Vej, for ubevilgede Penge, imod Folkets Modstand. For det andet paa Grund af Fejl og Mangler, som

paastaaes at hæfte ved den. Men først og sidst dog, fordi Fæstningen er bleven et Stridsæmne mellem Partierne, har faaet Præget af at være Højres Fæstning og ikke Folkets Fæstning.

Det er fra Højres Side Gang paa Gang blevet foreholdt Venstre, at dette vel kunde kritisere og kassere Højres Forsvarsplan, men ikke selv havde nogen anden. For saa vidt er dette sandt, som nogen detailleret eller blot nærmere angivet Forsvarsplan ikke nogensinde er foreslaaet fra Venstres Side, — omend det bør tilføjes, at Venstre ej heller før Systemskiftet har haft nogen Forpligtelse eller rimelig Anledning dertil*), og efter Systemskiftet har nedsat en Kommission, som i alt Fald paa Papiret har den Opgave at udarbejde en Forsvarsplan. Imidlertid **maa** *Venstre have en Forsvarsplan;* nu kan det ikke længere undvære en saadan. Og at dets Program ikke kan gaa ud paa Afvæbning, end ikke paa den dermed ret enstydige Nedsættelse af Militærudgifterne, er soleklart, — allermindst paa en Nedlæggelse af Københavns Befæstning, paa hvor urigtig en Maade den end er bleven til. End ikke et Ministerium Zahle-Slengerik-Sabro-Borgbjerg vilde vove at tage Ansvaret derfor. *Det vil gaa et Rebel-Ministerium ganske som det er gaaet vort Reform-Ministerium:* det kan ikke staa ved sine store Ord, det kan ikke tænke paa at føre sit Oppositions-Program ud i Virkeligheden, — det maa foreløbig sylte Sagen hen, alt imedens det bortforklarer sine tidligere Udtalelser og (sandsynligvis forgæves) forsøger paa at trække sine Vælgere med sig paa den Svingning i forsvarsvenlig Retning, som er en selvfølgelig Nødvendighed fra det Øjeblik, det sætter sig paa Taburetterne. Lad os da i Himlens Navn hurtigst muligt faa dette Rebel-Socialist-Ministerium,

---

*) Idet det altid med en vis Ret har kunnet sige: Lad os komme til Magten, — saa skal vi komme frem med en Forsvarsplan; før har vi ingen Grund dertil.

for at det snarest muligt kan blive klart for Vælgerfolket, at der heller ikke dér staar noget bagved de store Ord, at det vil blive en »Skuffelse« ganske af samme Art som den, det nuværende Ministerium har beredt renlivede Radikalere og Forsvarsnihilister, og at der i Danmark vel er godt Køb paa Folkeførere, som ville raabe højt op om Afvæbning og Nedrivning af Fæstningen, men at ikke én af dem kan tage Ansvaret for at staa ved sine Ord, naar det bliver til Alvor.

Og endnu ét: *Ved sin nuværende Holdning staar Venstre i Fare for at miste Ungdommen.* Den Landbo-Ungdom, der voxer op i disse Aar, er ikke forsvarsnihilistisk. De gamle renlivede Demokraters Sønner tage ikke strax alle deres Fædres Meninger for Guld og Evangelier, og enhver, der kender lidt til vore Landboeres Skytte-, Gymnastik-, Foredrags-, Sangforeninger o. s. v., vil erkende en meget tydelig Svingning i forsvarsvenlig Retning. Og i Byerne? Der er et ungt Højre og et ungt Socialdemokrati; men hvor er det unge Venstre?

Altsaa: Venstre skal og maa have en Forsvarsplan; dets fortsatte Forsømmelse af Forsvarssagen er den Jordbund, hvori Højre gror frodigst.

Og her kunde der da være Anledning til at minde om, at Standhaftighed i Meninger vel kan være en god Ting og at Vendekaaber med Grund ikke ere ansete, — men at det paa den anden Side er en ganske uberettiget Fordring at stille til en Politiker, at hans Standpunkt fra Vuggen til Graven skal være uforandret det samme. Der er jo ikke noget forunderligt, endsige noget forkasteligt i, om en Partipolitiker, naar han kommer til Magten og ser Tingene fra den anden Side, gennem Paavirkning af de nye Kredse, han kommer i Forbindelse med og ikke før kunde have Føling med (herunder f. Ex. udenlandske Magters Repræsentanter,

vort eget Udenrigsministeriums og vor Generalstabs Personel, Kronen o. s. v.) og i Kraft af Oplysninger og Meddelelser, som ikke kunne være Offentligheden tilgængelige, kommer til en modificeret Opfattelse. Det er ikke i og for sig forkasteligt at forandre Mening, ej heller for en Politiker; *det kommer an paa Motiverne.* At forandre Mening, fordi man kommer til bedre Indsigt og Erkendelse, er kun rosværdigt, — og tror man saa at kunne tjene sit Fædreland bedst ved at gaa i Brechen for sit modificerede Standpunkt, saa er det mere, — saa er det ærefuldt og har Krav paa Respekt. At skifte sine Meninger og forandre sin politiske Optræden af rene taktisk-politiske Hensyn er — lad det blive sagt højt engang, thi det trænger til at siges — uanstændigt og usømmeligt, og at gjøre det af personlige Hensyn, af skuffet Ærgerrighed og Hævnfølelse, er lumpent og æreløst, — begge Dele Ting, som passende kunde lægges adskillige af vore Politikere paa Sinde. Det er modbydeligt og fortvivlende at se en moderat Politiker pludselig blive radikal eller omvendt, fordi det menes at tjene Partiet bedst og bedst bane ham selv Vej til Fadet, — og det er den gode Vælgers Pligt, — nej det er hans Natur, han kan slet ikke lade være — at flyve i Flint og forarges i sit Inderste, naar han ser sin Repræsentant gjøre sig skyldig i sligt, og aldrig blot at tænke paa at give sin Stemme til en Mand, der blot kan mistænkes for saadant. Thi om en Politiker har en usædvanlig Dygtighed, om han er et partitaktisk Geni, om han taler som en Engel fra Himmelen, om han har alle en Statsmands største Ævner, — det blegner dog altsammen ved Siden af dette: *om han søger sit Eget eller Fædrelandets,* om han er en Mand, hvis Standpunkt er afhængigt af Forholdene i Øjeblikket og som er parat til at svinge over i et andet Parti, naar det synes at give bedre Udsigter, eller en Mand, hvis Standpunkt er afhængigt af hans ærlige Overbevisning og som kæmper for det, fordi han tror derved at tjene sit Fædreland — om han

med andre Ord er en ærlig Mand eller en Madstræber. Thi *af alle Forbrydere ere Levebrødspolitikere de værste,* værre end Tyven og værre end Morderen, fordi de forse sig paa det almene, paa det fælles og det største, og fordi de drage det helligste, nemlig Folket, Fædrelandet, det fælles Samfund i Støvet og nedværdige det ved at bruge det som Middel og Løftestang for noget saa ringe og saa usselt som deres egne personlige Interesser.

Og vil nogen have et Exempel paa en Politiker, som forandrede sit Standpunkt til det stik modsatte, men for hvem det blev Vejen til en uvisnelig Hæderskrans, saa betragte han blot Peter Hjort Lorenzen.

Og lad os huske én Ting til. De Folk, som i den store Konfliktperiode krænkede Folkets Bevillingsret og Selvbestemmelsesret, de gjorde det, — det er aabenbart for alle og vistnok anerkendt af de fleste ogsaa i Modpartiet — ikke af saadanne smaa og usle personlige Grunde, ikke af skændigt Madstræb eller af elendige partitaktiske Grunde. Denne Retfærdighed bør ydes, og er jo allerede, ogsaa fra Venstres Side, ydet Mænd som Bahnson og Estrup. Der er ingen Grund til at tvivle om, at naar de gjorde det (— og gid de ikke havde gjort det —), saa var det, fordi de ansaa det for det rette, fordi de ikke kunde sove rolig om Natten for den Bevidsthed, at en Haandfuld fjendtlige Tropper naarsomhelst, i Løbet af nogle Timer, kunde gjøre Ende paa Danmarks tusindaarige Rige, fordi de ikke kunde udholde Tanken om en saa forsmædelig, saa lumpen og forargelig Katastrophes Mulighed.

Katastrophen er ikke kommen over os, — men den har været nær ved os mere end én Gang siden den Tid, — og deri ligger disse Mænds delvise Undskyldning.

Hvad skulde de da have gjort? Ja for det første *veget Pladsen,* ladet Venstre komme til, idet de udtrykkelig veg paa Forsvarsspørgsmaalet, for dets Skyld og udtrykke-

lig stillede den ny Regering det som Opgave. Viste det sig saa, at Venstre ikke vilde, — ja, saa var det maaske Tid at skride til Handling. Men den Ulykke, om de — selv uretmæssig — skulde vige for Modparten, — om Kronens Ret (som dog i det lange Løb er delvis opgiven) skulde lide et ringe Skaar, — den var ikke nær saa stor som den Ulykke, der i Stedet for kom over os: at Forsvarssagen i Stedet for en Folkesag blev en Partisag, blev et Stridens Æble i Folket, at en stor Del af Folkets Hjærte blev vendt fra den. Ligegyldig hvor Skylden laa, til Højre eller til Venstre, — saa var det en Ulykke, som man burde gjort det yderste for at undgaa.

Derfor burde Ministeriet Estrup være gaaet af i 1885, før det skred til den første provisoriske Fæstningsbevilling. Selv om det ikke vilde vige paa Forfatningsspørgsmaalet, saa burde det være veget paa Forsvarsspørgsmaatet. Forfatningsspørgsmaal ere passende Basis for Konfliktpolitik, *men det er Forsvarssagen ikke,* naar det paa nogen mulig Maade kan undgaaes. Ministeriet Estrup kunde være veget med Ære og uden at opgive Kronens Ret paa Forsvarsspørgsmaalet, — Kronen kunde udtrykkelig have paalagt det nye Venstreministerium Forsvarssagen som Opgave, — og havde det saa vist sig — (hvad jeg ikke tror; thi det udøver altid en indgribende Virkning paa et Parti at komme til Magten), at Venstre stadig ikke vilde eller ikke kunde bringe os et effektivt Forsvar, — ja saa kunde Estrup være kommen igjen og være kommen med langt større Myndighed og mere ubestridt Ret.

Her kan man ikke — naar det paa nogen Maade kan undgaas — sige: Kan det ikke ske med Folket, saa maa det ske imod Folket eller blot uden Folket, — af mange Grunde, bl. a. af den saare praktiske Grund, at en Forsvarsordning imod eller uden Folket ikke kan blive effektiv, ikke kan opfylde sin Hen-

sigt. Man kan ikke værge Landet imod Folket eller uden Folket, — dertil maa man have sit Folk i Ryggen — i god Forstand, men ikke til at falde sig i Ryggen. Derfor burde den yderste Forsigtighed, den yderste Langmodighed været udvist, før man skred til sligt.

Nuvel, — vil der blive sagt fra den ene Side, — men det blev der ogsaa. Alt blev forsøgt og alt glippede, — og vi kunde dog ikke blive ved at ligge aabne for enhver Røver. Vi, der saa Faren og følte Betydningen, vi havde dog ogsaa et naturligt Krav paa at blive beskyttede mod den, paa at faa Lov at sove rolig for denne Bekymring.

Maaske, — det kan være. Det kan i alt Fald ikke nytte nu at begynde paany at strides derom. Maaske blev den yderste Taalmodighed og Forsigtighed anvendt. Finanslovsnægtelse og Visnepolitik var i hvert Fald heller ikke smukke og retfærdige Kampmidler. Maaske var det nødvendigt at skride til Handling. Men saa burde man dog have handlet anderledes, have gjort noget andet.

I Stedet for kostbare permanente Anlæg, som var Aartier under Bygning og dog næppe endnu ere helt effektive, i alt Fald gennem adskillige Aar ikke vare det, — *burde man provisorisk have nøjedes med „provisoriske" Fæstningsanlæg* i en anden Betydning af Ordet, — lettere Anlæg, omtrent som Dybbølskandserne i 1864, som kunde opføres i Maaneder i Stedet for Aar og koste Hundredtusinder i Stedet for Millioner, og som dog kunde være tilstrækkelige til Sikring imod et pludseligt Overfald med en Haandfuld Folk og til at kunne holdes i 14 Dage, indtil Undsætning kunde naa op*). Men det var utvivlsomt forkert at

---

*) Hvad saadanne „provisoriske" Befæstninger, — en Mellemting mellem Feltbefæstning og permanent Befæstning — kunne yde, har jo Dybbøl og Plewna tilstrækkelig vist, kun kræve de langt større Besætning.

foregribe Afgørelsen saa definitivt og absolut og ikke at holde den sidste, endelige Ordning aaben til bedre Tider.

Utvivlsomt erkender man ogsaa i alt Fald i visse Kredse indenfor Højre dette. Man har Bevidstheden om, at man har handlet i god Hensigt, men indser, at man kunde have handlet klogere. Og først og fremmest erkender man dog vistnok nu, at Højrepartiet forbrød sig mod Nationen ved ikke at vige Pladsen i 1894.

Det bebrejdes Reformpartiet, at det har skiftet Standpunkt og opgivet sit gamle Program. Jeg er saa langt fra at ville istemme Bebrejdelser herfor, at jeg vilde ønske, at ogsaa Højrepartiet vilde forandre sin Holdning, vilde erkende, at det dengang handlede uklogt og maaske urigtigt, nu da det ser Følgerne, tre ulykkelige Følger. Tre Ulykker har den storpolitiske Konflikt (som Højre dog ikke har kunnet kæmpe igennem og føre til Sejer) bragt over os: For det første, at Forsvarssagen er bragt i den ulyksalige Stilling som foran skildret. For det andet, at de naturlig-konservative Dele af vort Folk ere blevne drevne langt bort fra konservativ Politik og kastede ud i en ganske unaturlig og fremmed Radikalisme, i Aartiers Forbund med sine naturlige diametrale Modstandere. For det tredie, at hele vort politiske Liv er forsumpet i den usleste og laveste Partitaktik, — og i sidstnævnte Henseende har det utvivlsomt den største Betydning, at Højre efter Forliget i 1894 forsyndede sig mod Landet ved endnu i syv Aar at klamre sig til Magten.

Mit personlige Ønske er, at Højrepartiet vilde erkende dette og gjøre Folket Afbigt, — og jeg er ikke vis paa, at dette ikke vilde virke velgørende paa Partiets Stilling og atter aabne Folkets Øre for det, — at ikke et nyt Parti vilde være mere levedygtigt, som kunde sige: Vi vil ikke være solidariske med vore Fædre om deres Optræden 1877—94 og endnu mindre om 1894—1901.

Og at Venstre da gjorde Skridtet fuldt ud og gav os en forsvarlig Forsvarsordning. Da, og kun da, vil Systemskiftet i 1901 komme til at staa i Historien som en Lykkedag i Danmarks Historie, som en af vore store Mindedage. Foreløbig kan man ikke fortænke mange Mennesker i, at de ikke kunne se det saaledes.

Og kan eller vil Venstrepartiet ikke løse denne Opgave, — *saa er Partiet dermed dødsdømt.* Saa vil den gamle Højrepolitik staa op af Graven — og denne Gang med fuld Berettigelse — og den vil voxe sig stor og stærk og vinde alt det, som duer i vort Folk, — og Venstre vil oprive sig selv i usle og smaalige Partikampe og Gruppedannelser og miste alt Fodfæste og al Existensberettigelse.

Ja, — er der noget, der er absolut og uomgængelig nødvendigt, saa er det nødvendigt for Venstre at samle sig om en Gennemførelse af Forsvarssagen.

Naar man nævner Ordet Venstres Forsvarsprogram, da er det første, der fremstiller sig for Tanken, dette: Nedsættelse af Militærudgifterne.

Vi har allerede foran sagt, at det i Realiteten er ensbetydende med Forsvarsnihilisme. Det, vi har, er ringe nok, er allerede utilstrækkeligt og daarligt; en yderligere Nedsættelse vil give et Forsvar, som intet Forsvar er, og som derfor lige saa gærne kan undværes. Og naar noget skal være, saa er der mere Mening i helt at stryge alt Forsvar, end aarlig at kaste f. Ex. 12 Millioner i Rendestenen til et værdiløst Militærvæsen, til noget, som skal forestille et Forsvar uden at være det. Man kan bygge et Hus eller man kan lade være; men man kan blot ikke føre Murene og Skillerummene op i deres fulde Højde, sætte Vinduer og Døre i, lægge Loft og Gulv — og saa lade det hele staa uden Tag. Princip et »Skidt eller Kanel« gælder i alle Livets Forhold, ogsaa i de militære.

Dette erkendes utvivlsomt ogsaa i ledende Venstrekredse. Den nuværende Conseilspræsident og Forsvarsminister er ikke en Mand, som ikke skulde kunne se det, og han har ogsaa udtalt det: at naar man kunde naa til en tilfredsstillende Løsning af Forsvarsspørgsmaalet, saa maatte man eventuelt, hvis det var nødvendigt, ogsaa kunne ofre noget derfor, og at man ikke doctrinært absolut kunde fastholde Kravet om Nedsættelse som første og øverste Princip. Og lignende Udtalelser ere faldne fra anden Side indenfor Venstre, — at man ikke maa bære sig ad som en Mand, der gaar til Marked for at kjøbe en Ko med 170 Kr. i Lommen og obstinerer sig paa ikke at ville give en Øre mere, naar en god Ko absolut ikke kan faaes under 180 Kr.

Men vi har ikke Raad dertil, hører man undertiden. Mon virkelig ikke? Det er kun et halvt Aar siden, at den svenske Regering havde Raad til uden Discussion at bevilge 100 Millioner Kroner, ikke for at værge Landets Selvstændighed og Nationens Liv, men for at fremtvinge de Betingelser, som det krævede for Opløsningen af den Union, som det selv indsaa ikke havde noget Værd for det. Og det er kun et halvt Aar siden, at Norge, hvis Finanser ikke just kunne kaldes glimrende, og hvis Velstand ikke kan lignes ved vor, havde Raad til at votere 30 Millioner som Afslutningen paa de uhyre Summer, det har anvendt nu i en Aarrække, ikke for at hævde Rigets Existens og Nationens Liv, men for at slippe ud af den Union, som det ikke fandt Behag i.

Og ofte er jo desuden en stor Udgift éngang for alle en Øconomi. Jo større extraordinair Udgift én Gang, desto mindre ordinaire Udgifter i det lange Løb, vil det jo ofte hedde.

Og lad os saa engang se paa **vore Militær-Udgifter.** I den nye Udgave af Trap: Danmark, finde vi følgende Opgjørelse over alle Statens Udgifter i femaarige Perioder fra 1875 til 1900 (»Konfliktperioden«), specificerede for de

forskellige Ministerier (med Forbigaaelse af Civilliste og Appanager, Rigsdagen, Statsraadet, Statsgældens Forrentning, Pensionsvæsenet og Udenrigsministeriet, som have været nogenlunde stationaire):

	1875—79	1880—84	1885—89	1890—94	1895—99
	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.
Krigsministeriet	10	10,2	15,3	15,9	11,3
Marineministeriet*)	5,8	6,5	8,4	8	7,1
Kultusministeriet	1	1,7	3	5	5,4
Justitsministeriet	2,3	2,6	3,8	4,2	4,6
Finansministeriet**)	4	3,7	3,8	4,1	5,1
Indenrigsministeriet	2	2,3	3,9	6,1	11,2

Fra samme Værk hente vi den Oplysning, at den samlede Beskatning til Stat og Kommuner omkring 1870 udgjorde 47 Millioner Kroner, omkring 1900 97 Millioner Kr. For Femaaret 1900—04 vil den jo, især efter de nye Skattelove, være oppe over 100 Mill. Kr., — er med andre Ord mere end fordoblet.

Naar vi fremdeles tage i Betragtning, at Stigningen paa de militære Budgetter 1885—94 skyldes de extraordinaire Udgifter til Københavns Befæstning, og fremdeles, at Stigningen paa Marinebudgettet for en Del skyldes de »civile« Udgifter til Lods-, Fyr-, Vager- og Navigationsvæsen, Fiskeri-Inspection, meteorologisk Insitut o. s. v., hvorfor det unddrager sig en nøjagtig Sammenligning, saa finde vi, at de mi-

*) Man erindre, at herunder findes Udgifterne til Lods-, Fyr-, Vager- og Navigationsvæsen samt til meteorologisk Institut, til Fiskeri-Inspection o. l., — Udgifter, som jo naturlig ere stegne i samme Forhold som de civile Conti.

**) Herunder for det sidste Femaar tillige de nyoprettede Landbrugs- og Trafikministerier.

litære Budgetter, som 1875—79 havde en Højde af 15,3 Mill. Kr., i 1895—99 vare paa 18,4 Mill. Kr., med andre Ord en Stigning af 16½ pCt. Men i samme Tidsrum er Landets samlede Udgifter under Stat og Kommune steget med mere end 100 pCt. (ja, for saa vidt endnu mere, som Kommunerne i samme Tidsperiode have rejst Laan til et Beløb af over 100 Millioner Kroner). Justitsministeriets Budget er i samme Periode fordoblet, Kultusministeriets femdoblet og Indenrigsministeriets næsten sex Gange fordoblet.

Det danske Folks aarlige Skatteindtægt gennem Stat og Kommune er over 100 Millioner Kr. Skulde det saa ikke have Raad til éngang for alle at anvende et Fjerdingaars Skat paa Bevarelsen af sin Existens?

Vor Statsgæld var i 1870 237 Mill. Kr., i 1905 240 Mill. Kr., men da Rentefoden er billigere, ere Udgifterne til Forrentning og Amortisation mindre (1870—74 9,5 Mill. Kr. aarlig, 1895—99 6,8 Mill. Kr.) Skulde vi saa ikke kunne forsvare at stifte et Laan paa endogsaa om det skal være 30 Mill. Kr. til Ordningen af vort Forsvar? 2 Millioner Kroner aarlig i næppe 25 Aar? Kære danske Demokrat, — det maa du ikke sige!

Tiden 1870—1900 har paa alle Omraader været en kostbar Nyskabelsernes Tid. Der findes nu f. Ex. vistnok flere Bygninger i Danmark, opførte i dette Tidsrum end i alle tidligere Aarhundreder tilsammen. Samfundet er ligesom voxet ud af sin gamle Klædning og har maattet anskaffe nyt paa alle Omraader, — offentlige og private Bygninger, Jærnbaner, Havne, Skibe, Mejerier og Fabriker, Landbrugsredskaber og Værktøj, Lægekunst, Ingeniørvidenskab og alle tekniske Fag, Belysning, Brændsel og Kraftkilder, — alt er fornyet fra Bunden af i denne mærkelige Periode 1870—1900, til hvilken hele den samlede Verdenshistorie ikke har noget Sidestykke. Det er da kun rimeligt og naturligt, at det samme gælder Forsvarsvæsenet.

I alle civiliserede Lande uden Undtagelse er det i den nævnte Periode fornyet fra Bunden af, de gamle primitive Fæstningsværker sløjfede i alle Lande og nye opførte, — mange Steder for atter at sløjfes og lægges ud i endnu større Afstand (Antwerpen f. Ex.). Det er en simpel og naturlig Følge af Teknikens rivende Udvikling ogsaa paa dette Omraade, — en Udvikling, som i mange Henseender netop er kommet Forsvaret, Defensiven, til Gode fremfor Angrebet og i særlig Grad har styrket netop de faste Anlægs Modstandskraft, — en Udvikling, som nu kan ansees for væsentlig afsluttet, saaledes at vi ikke fremtidig udsættes for, at kostbare Nyanlæg hurtig forældes og overfløjes.

Kjøbenhavn har aldrig nogensinde, saalænge den har staaet, været en aaben By, og at gjøre den til det nu vilde være en Revolution i dens statsretslige Stilling. Siden Absalon grundlagde Byen, har den været omgivet af Fæstningsværker, som til Tider (1659, 1807) have været i høj Grad forsømte og ringe, men som indtil den Dag idag aldrig have været sløjfede eller nedlagte, og som da ogsaa Gang paa Gang have frelst ikke blot Byen, men Riget fra Undergang for Lübekkers eller Svenskeres Haand. Hvor mange Gange Byen har været udsat for Angreb og Rigets Skæbne er afgjort paa dens Volde, — i ugunstig Retning som i 1259, 1368 og 1807, i gunstig Retning som i 1428, 1659 og 1801, — det læses bedst paa Københavns nye Raadhus. Endnu i 1848 vare Byens Fæstningsværker nogenlunde tidssvarende; i 1864 vare de forældede, og da den nuværende Fæstnings Opførelse paabegyndtes, ganske meningsløse. *Det Værk, der nu skabes, skulde gærne være definitivt, staa til evig Tid.* Det burde være saaledes, at det danske Folk i Endrægtighed samlede sig om at skabe et Anlæg, der kunde staa længere end det gamle Dannevirke, og som indtog en tilsvarende Plads i Folkets Hjærte. Naar Forsvarsspørgsmaalet om kort Tid løses og Formen for Københavns Befæstning endelig fastslaaes (thi det er i Virkeligheden

den eneste Løsning), da bør Fæstningsanlægget ret forstaaes og opfattes som vort nye Dannevirke, thi det er af større Betydning for os og mere effektivt, end det gamle var. Og det bør være Jyder og Fyenboer lige saa dyrebart og kært som Sjællændere og Københavnere, thi det har samme Værdi for dem alle. Jylland og Fyen, Langeland og Samsø forsvares bedst, forsvares kun bag Københavns Befæstning, uden den er de ved passende Lejlighed à prendre for enhver. Og at Udgiften til et saadant Anlæg for en Del lægges paa vore Efterkommeres Skuldre, det er kun rimeligt og retfærdigt.

Krigen 1807 kostede os Tabet af Flaaden (ca. 40 Mill. Kr.) og desuden 80 Mill. Kr. (som dengang havde langt større Værdi end nu). Krigen 1848—50 kostede os 85 Mill. Kr. og Krigen 1864 60 Mill. Kr., — tilsammen i dette Aarhundrede 265 Mill. Kr. Var det saa mon ikke forsvarligt at anvende f. Ex. 20 Millioner Kroner nu, for mulig i det kommende Aarhundrede at være fri for Krig?

Sjælden eller aldrig har vort vaabenføre Mandskab faaet Lov til at føre et Forsvar bag tidssvarende og vel udførte Fæstningsværker. Københavns Befæstning var ikke tidssvarende i 1807, Dannevirke var det ikke i 1864 (det blev sagt os klart og tydeligt forud af vore militære), og Dybbøl var det heller ikke. Skulde vi ikke nu omsider engang sørge for en god Samvittighed og for at have vor Ryg fri?

Thi en god Samvittighed, — det have vi ikke, naar Sandheden skal siges. Udfaldet af Krigen i 64 kunde været anderledes, meget anderledes, og naar det ikke blev det, var Skylden vor. Til Dybbølstillingen var der før Krigen forlangt $1\frac{3}{4}$ Millioner Kroner, og der blev anvendt 241,000 Kr. eller $^{1}/_{7}$. Havde der paa Dybbøl ligget permanente Værker med riflet Skyts, saa kunde Dybbølstillingen være holdt til evig Tid. Skylden er vor egen, og den ligger paa man-

ge Punkter. Vor Hær havde vi selv ødelagt ved dens Omkalfatring i 1863. Vore Rustninger i den truende Periode før Krigen vare latterlige og uforsvarlige. Vor Ledelse under Krigen var vaklende, usikker og slet. Og sidst, men ikke mindst, — »Rolf Krake« !

Skal alt sligt til evig Tid gentage sig?

Nej — Venstre maa, Venstre skal have en Forsvarsplan, — og denne Forsvarsplan kan kun baseres paa Københavns Befæstning.

Men til en saadan Svingning i Folkets Opfattelse skal der Tid. Man kan ikke vente eller forlange, at den skal foregaa paa én Maaned, heller ikke paa ét Aar. Til at skaffe denne Tid og til at forberede denne Svingning har Forsvarskommissionen egnet sig udmærket, og det turde maaske ogsaa være en af de væsentlige Hensigter med dens Nedsættelse. Der synes da ikke at være nogen skellig Grund til at anke over, at den har været længe om sit Arbejde, — tværtimod. Der turde maaske være god Grund til at være glad over, at den først nu kommer med sin Betænkning, at Spørgsmaalet først nu rejses til definitiv Afgjørelse og ikke i 1902 eller 1903.

Men nu turde Tiden jo maaske ogsaa nok snart være der.

IV. Venstres Forsvarsplan.

Lad gaa, haaber jeg, at du vil sige, lad gaa, at vi maa have et Forsvar, og at dette Forsvar maa baseres paa København. Men den nuværende, den provisoriske, Fæstning, den er jo dog ikke blot ulovlig og et Slag i Ansigtet paa mig, men den er dog ogsaa *ganske ubrugelig og menings-*

løs og duer til intet. Det er sagt mig saa mange Gange fra saa mange Sider, at det kan jeg ikke ophøre at tro.

Naa, — der siges jo meget under en hidsig politisk Kamptid, som ikke altid er at tage altfor bogstavelig. Og Udtalelser i den Retning fra militær, sagkyndig Side har man ikke hørt noget til. Vort Militær, vore sagkyndige, har jo egentlig staaet ret samlet om Københavns Befæstning, og ingen er brudt ud og har ytret afvigende Meninger, uagtet det jo ikke har manglet paa Opfordring dertil og — i alt Fald i de sidste Aar — paa Frihed dertil.

Naa, — vil du sige, — skal vi nu atter have disse *sagkyndige* revet i Næsen. Jeg veed nok, at du er ked af sagkyndige, ja maaske nærmest har ligefrem en vis Aversion mod sagkyndige. Det er heller ikke min Mening, at du ubeset skal tage deres Afgjørelse til Følge, — men dog at du bør høre paa deres Udviklinger og Forklaringer og bruge dem som Hjælp til selv at danne dig en Mening. Du vil ikke have hørt længe paa dem, før du begynder at føle, at det vil blive dig en vanskelig Opgave at danne dig en modsat Mening, som du tør staa ved og tage Ansvaret for at føre igennem. Du skal ikke tage Sagkundskabens Afgjørelse ubeset til Følge, men du skal høre paa Sagkundskaben og være villig til at lade dig overbevise af den. Og det kan ikke undgaaes, naar du blot hører paa den.

Imidlertid, — det er ikke Meningen at præsentere dig Københavns Befæstning som ufejlbar og uden Mangler. Det glæder mig, til en vis Grad at være enig med dig om, at den har Mangler og Fejl. Lad os se paa dem. Hvad er det, der plejer at siges den paa?

Man fremhæver, at Fæstningslinien ligger for nær Byen, der vil kunne naaes af det fjendtlige Belejringsskyts. Endvidere, at mange af Anlæggene, især paa Nordfronten, ikke have tilstrækkelig frit Terrain foran sig, men let overfløjes fra nærliggende Højder eller have Skov umiddelbart foran sig. Fremdeles den uhyre Ødelæggelse af tætbyggede Villa-

kvarterer og smukke Skove, som vil følge med Kampen, ja som allerede vil være nødvendig for at sætte Fæstningen i krigsberedt Stand. Endelig, at det for en Fæstning er en stor Svaghed at have en By som København indenfor sit Omraade; og som Ulemper herved nævnes for det første Provianteringsvanskeligheder, for det andet den store Byes Indflydelse paa de militære Operationer, — dels det moralske Indtryk af Granater, der falde i vor Kulturs Centrum og Samlingsstedet for alle Nationens største Skatte, — dels Muligheden for revolutionaire Bevægelser eller blot Mytteri i den store By, — i hvert Fald Vanskeligheden ved at bevare Disciplin og Orden. Endelig Vanskelighederne ved at faa Mandskabet fra Sjælland ind i rette Tid, hvis en overrumplende Landgang finder Sted f. Ex. ved Køge.

Lad os se lidt nærmere paa disse Anker:

Københavns Befæstning, som den nu staar, har fra det første Spadestik i 1885 indtil Afslutningen ved Forliget i 1894 kostet Statskassen 35½ Millioner Kroner, deraf Landbefæstningen 19⅓ og Søbefæstningen 17½ Mill. Kr., *som ere fuldt ud indkomne ved Salg af det gamle Fæstningsterrains Arealer.* Til denne samlede Udgift kommer endnu ca. 1½ Mill. Kr., som ere indbetalte af den »frivillige Selvbeskatning«.

I Forening med Minespærringer maa *Søbefæstningen* utvivlsomt ansees for at sikre København mod et Bombardement fra Søsiden, dog vil der mulig kræves endnu et Fort til Støtte for Middelgrundsfortet. De naturlige Betingelser med de langt udskydende Grunde omkring Amager og Saltholmen*) ere særdeles gunstige for et Forsvar.

*) Saltholmsbatteriet og Avedørefortet vil jo f. Eks. næsten kun kunne angribes med langtrækkende Skyts, og Landgang kan kun ske i fladbundede Baade.

Landbefæstningen strækker sig i en Bue fra Kalvebod Strand til Taarbæk Rev, en Udstrækning af 26 Kilometer. Den sydlige Halvdel af denne Linie har gode naturlige Betingelser i et lavt, jævnt og overalt overskueligt Terrain, som ingen Dækning byder Fjenden, og Befæstningen dannes her af en sammenhængende Enceinte bestaaende af en svær Vold med bombesikre Rum og foranliggende vaad Grav, som beherskes paa langs af Maskinskyts i fremspringende Kaponnièrer i Graven*). Den nordlige Halvdel af Fæstningslinien bestaar af 8 isolerede stormfri Forter i 2 Linier, delvis med svært Skyts i Forsvindingstaarne samt af en sammenhængende Række af Oversvømmelser, som naarsomhelst kunne bringes i Stand og som række fra Husum til Lyngby.

Til Fuldførelse af denne Befæstning vil endnu kræves: 1) Anlæg paa Amager, som sikre Byen mod Angreb fra den Side, 2) Kompletteringsarbejder paa Nordfronten og 3) et nyt Søfort samt 4) helst nogle fremskudte Forter foran den sammenhængende Vestfront, foruden Lysanlæg, Signalanlæg i Forterrainet og en forsænket Ringbane. Fremdeles Bevillinger til mere Skyts og Ammunition samt Sikkerhedsbesætning. Omkostningerne ved disse Kompletteringsarbejder vil ikke naa 20 Millioner Kroner.

Forskellen mellem før og nu belyses maaske bedst ved følgende Oplysninger, tagne fra Generallieutenant Bahnsons lille Piece: Forsvarsvæsenets Udvikling, 1896. Endnu i 1886 ejede vi overhovedet ikke nogetsomhelst andet moderne Positionsskyts til Anvendelse i de Feltbefæstninger, som

---

*) Det er jo nemlig en Misforstaaelse at tro, at Klippebund og stærkt kouperet Terrain skulde være særlig gunstige for Fæstningsanlæg. Det gunstigste for moderne, permanente Værker er flad, jævn Jord, som overalt kan beherskes og ikke yder Fjenden nogen Dækning, — allerhelst Sumpe og Moser, som besværliggøre Anlæg af Løbegrave for Fjenden.

man i paakommende Tilfælde maatte tænke sig i Huj og Hast at anvende, end de af de fyenske »Kanonkvinder« i 1884 skænkede 8 Kanoner. Vi havde fra 1864 nogle riflede Forladekanoner, og man havde efterhaanden opriflet nogle gamle glatløbede Kanoner, men det var ogsaa alt. Til Sammenligning tjener, at der til Københavns Landbefæstning alene findes over 200 Stkr. svært Skyts. »Paa disse Værker ville i Løbet af $\frac{1}{2}$ Dag mindst 100 svære Kanoner staa skudberedte, og i Løbet af et Par Dage ville mindst lige saa mange til kunne være færdige til at tage mod Angrebet ... Vi have dog nu saameget, at de danske Artillerister om fornødent kunne slaa et kraftigt Slag for Danmarks Ære og Selvstændighed.«

Allerede som den i Øjeblikket staar, løser Fæstningen utvivlsomt for saa vidt sin Hovedopgave, som den, naar den forsynes med en tilstrækkelig Sikkerhedsbesætning, beskytter København mod en Overrumpling ved et coup de main med en ringe Troppestyrke; den nøder Fjenden til at anvende større Styrker, som ikke kunne overføres ubemærket og overrumplende, men kræve Forberedelser i Fredstid; og den vil næppe kunne bringes til Fald, før Fjenden har landsat Belejringsskyts, bragt det i Stilling og anvendt det i nogen Tid, — hvilket altsammen kræver Tid, saa lang Tid, at den ventede Undsætning kan naa os.

At Byens yderste Udkanter da ville kunne naaes af det fjendtlige Belejringsskyts, maa indrømmes, — det vil sige ikke strax, ikke den første Maaned eller de første Maaneder. Fjenden skal grave sig frem og avancere langsomt og længe, før han kan bringe svært Skyts i en saadan Stilling. Men ligesom der i Port Arthurs Belejring indtraadte et Tidspunkt, hvor Japanerne fra 203 Meter-Højen kunde naa at beskyde Havnen, saaledes vil der tilsidst under en Belejring af København indtræde et Tidspunkt, hvor Granaterne ville begynde at falde i Valby og paa Trianglen, — for-

1. Skanser i Dyrehaven, 2. Fortun-, 3. Garderhøj-, 4. Lyngby-, 5. Bagsværd-, 6. Gladsaxefortet, 7. Ordrupkrat-, 8. Gentofte-, 9. Bernstorffbatteriet, 10. Vangede-, 11. Buddinge-, 12. Tinghøjfortet, 13. Hvidørebatteriet, 14. Charlottenlund-, 15. Middelgrundsfortet, 16. Saltholms-, 17. Kastrup-, 18. Avedøre-, 19. Kalkbrænderibatteriet, 20. Trekroner, 21. Batteriet Sixtus, 22. Mellemfortet, 23. Prøvestenen, x, y, z. v. projecterede Forter til Komplettering.

udsat at nogen Fjende faar Lov til at ligge rolig paa Sjælland i saa lang Tid og beskyde København, hvilket ingen Fjende vistnok venter eller tror.

At Terrainforholdene visse Steder paa Nordfronten kunde være heldigere, kan heller ikke benægtes, — men det kan jo nu ikke forandres, — og at den ogsaa her vil have en betydelig Modstandskraft, er sikkert nok, naar de fornødne Kompletteringsarbejder udføres og Linien skydes frem til Eremitagesletten. At Forterne skulle løbes overende ved første Anfald er ganske meningsløst. I hvilken Grad moderne permanente Værker ere stormfri har Port Arthur nylig vist os. Uagtet Fæstningsværkerne vare ufuldførte, uagtet der f. Ex. vistnok ikke fandtes et eneste Stykke Skyts i Forsvindingstaarn med Panserkuppel, og uagtet Fæstningen var udsat for en lang Række Stormløb, udførte med en Dødsforagt, som man næsten ikke kan tiltro civiliserede Soldater, — saa var dog ved Fæstningens Kapitulation ikke et eneste af den egentlige Fæstningslinies Værker i Fjendens Haand.

Men det er meget sandt, at Nordfronten trænger til Forstærkning for at have tilstrækkelig Modstandskraft, — ligesom Vest-Enceinten trænger til et Par fremskudte Forter for at skyde Bombardementsgrænsen noget længere ud og holde Fjenden noget længere fra Byen. Endelig mangle jo Anlæggene paa Amager.

Saa komme vi til Ødelæggelserne af Villabyer og Skove. Ja, — at der vil være de Steder, hvor det under en Belejring af København vil være ubehageligt at opholde sig, det kan ikke nægtes. Det er atter her Nordfronten, det gælder; hverken foran eller bagved Vest-Enceinten ligger der saadanne store Værdier. Det er særlig Lyngby og Strandvejskvarteret fra Hellerup til Taarbæk, Talen er om, og det kan ikke nytte at nægte, at der vil gaa en Del kostbar Ejendom i Løbet. Men det hører nu engang til Krig,

— og Danmarks fortsatte Bestaaen er vel ikke for dyrt kjøbt med Demoleringen af Lyngby og Charlottenlund. Der vil blive noget at betale bagefter, — men tror man ikke, at der vil det, hvis København falder for en pludselig Overrumpling som aaben By? Det kan være, at Fjendens Krav ikke bliver s a a billige, og at det ogsaa i Penge bliver det allerdyreste.

Spørgsmaalet om Københavns Proviantering har været fremdraget gentagne Gange og er besvaret derhen, at der altid i Byen vil findes Proviant til Maaneder og med faa Dages Varsel vil kunne skaffes for et halvt Aar. Og længere er det absolut ikke troligt, at nogen skulde faa Ro til at ligge udenom København og belejre den.

For revolutionaire Bevægelser og Mytteri nærer i alt Fald jeg ingen Betænkeligheder. Det vil blive helt andre Ting, Københavns Borgere tænker paa under saadanne Forhold. De har i 1659, 1801 og 1807 tilstrækkelig lagt deres gode Sindelag for Dagen, og Københavnerne har overhovedet i vor Krigshistorie aldrig været de ringeste. Men det kan jo nok være, at man vilde føle sig foranlediget til, saalænge Kampen staar paa, at lægge en forsvarlig Mundkurv paa visse Elementer i Pressen. (Smlgn. den japanske Presse under Krigen.)

Endelig maa jeg gjøre min Læser opmærksom paa, at hvis der spørges om Omkostningerne, saa vil enhver anden Forsvarsordning være baade dobbelt og tredobbelt saa dyr som at bygge videre paa det bestaaende. Det er uden al Tvivl langt den billigste Løsning at fuldføre det, som nu engang staar der.

Vi ville slet ikke tale om, *hvad Fæstningens Sløjfning vilde koste.* Jordarbejdet vil være omtrent det samme som ved Opførelsen, og adskillige Millioner vil der hurtig gaa med. Heller ikke om, *at Fæstningen ved Forliget i 1894 er anerkendt og lovliggjort.* Den kan kun nedlægges ved Lov.

Tror man, at det vil blive let at faa en saadan Lov vedtaget i begge Thing, og selv om saa skulde være, da at faa Hs. Majestæt Kongens Underskrift derpaa? Var det ikke tænkeligt, at der her kunde blive gjort Anvendelse af Kronens absolute Veto?

— Venstres Forsvarsplan maa altsaa gaa ud paa Fuldførelse og Komplettering af Københavns nuværende Befæstning, — paa højmodig at se bort fra dens Tilblivelse og fra Fortidens Kampe og redelig at erkende, at det er den eneste brugbare Løsning. Og en ikke kostbar Løsning.

Kære danske Demokrat, — til denne Konklusion har hele vor Argumentering sigtet.

— Altsaa, kære danske Demokrat, — din Forsvarsplan maa først og fremmest gaa ud paa at fuldføre og fuldstændig armere den permanente Befæstning omkring København, — samt, hvad der er ligesaa paatrængende, at indrette Garnisoneringsforholdene og Mobiliseringsforholdene derefter og at *skaffe den en stadig Sikkerhedsbesætning,* der vil kunne faaes ved at lægge nogle af de i København garnisonerende Tropper ud i Fæstningsrayonen. At visse af Søforterne til Stadighed have en Besætning, der er under 10 Mand, kan dog ikke gaa an, thi Fjenden meldte sig ikke forud hverken 1801 eller 1807 og vil heller ikke gjøre det næste Gang, og det er uanstændigt, at det skal være nødvendigt at gribe til extraordinaire Indkaldelser for at have blot den nødvendigste Sikkerhedsbesætning paa Søsiden, saaledes som det skete ifjor under de truende politiske Udsigter. Hertil kræves efter Udtalelser fra sagkyndig Side en mindre Forøgelse af Fæstningsartilleriets Personale, og til at sikre den fornødne Troppestyrkes Tilstedeværelse paa Sjælland ved pludselige Angreb kræves en Forlæggelse af to af de fem

jydske Garnisoner til Sjælland (Hillerød og Ringsted).

Dette maa være din Forsvarsplan, — det er nødvendigt og kan ikke være anderledes, hvor ubehageligt det end efter alt, hvad der er gaaet forud, kan være for dig at erkende det. Det maa erkendes, — og betales.

I dette Øjeblik sidder Europas og Amerikas Diplomater i en lille spansk By og beslutter, om Europa skal have Krig eller Fred, — ogsaa om Danmark og først og fremmest om København skal have Fred eller ej. Det er for silde at kaste Brønden til, naar Barnet er druknet.

Og det, du her har læst, det er ikke min tilfældige og ligegyldige Mening, som der ikke ligger nogen Vægt paa, — men det er Sagen, som den e r, Spørgsmaalet, saaledes som det maa og bør sees. Ethvert Spørgsmaal har kun een rigtig Løsning, og for dette Spørgsmaal er det denne. Det er kun herhjemme, der er forskellige Meninger derom; Udlandet er ganske klar over Spørgsmaalet. Selv i Amerika beskæftiger man sig med os og drøfter Danmarks Stilling og Holdning under den kommende Krig; det er kun faa Maaneder siden, at »Rewiew of Rewiews« indeholdt en lang Fremstilling deraf, som ganske falder sammen med, hvad du her har læst.

Selvfølgelig er det heller ikke Meningen, at den her givne Fremstilling af Befæstningsanlæggene kan gøre Krav paa at være den ene saliggørende i alle Detailler, — omend den for Kjøbenhavns Befæstnings Vedkommende ikke kan forme sig meget anderledes. Derimod er det f. Ex. muligt, at man af internationale og storpolitiske Grunde ikke vilde vælge Agersøsund til Flaadestation; det er muligt, at Storebælt overhovedet ikke kan befæstes. Men saa faar vi lægge den et andet Sted paa grundt Vand, hvor Fjendens Kolosser ikke kunne komme. Men uden et befæstet Kjøbenhavn

svæver den i Luften, — *og Flaaden er da bunden til ikke at vige fra København. Københavns Befæstning frigør Flaaden til Anvendelse andetsteds, ligesom den gør det muligt for os at anvende en Del af vor Styrke som et selvstændigt jydsk Korps i Stedet for at maatte samle* **alt** *paa Sjælland.*

Og saa til Slutning endnu kun ét Spørgsmaal — et meget alvorligt Spørgsmaal til alle danske Demokrater:

Du kender Udtrykket: en polsk Rigsdag. Jeg har ikke læst Forhandlingerne fra den sidste polske Rigsdag, før den blev jaget fra hinanden af russiske, østrigske og preussiske Tropper. Men jeg kan ikke tro andet, end at de meget paafaldende maa have lignet Forhandlingerne i vor danske Rigsdag i Samlingen 1905—06, — det samme uendelig smaalige og usle Partikævl, hvor Førernes vigtigste Opgave synes at være den, at paavise Uoverensstemmelser imellem, hvad en Mand har sagt i 1890 og hvad han siger nu.

Men dersom det gaar os som Polen, — dersom Katastrophen er der en skønne Dag, — (og den har som sagt været nær ved os flere Gange) — *med hvilke Øjne tror du da, at Folket bagefter vil se paa de Førere, som har ledet os i Fordærvelsen,* paa de Politikere, som tilsidesatte Landets Forsvar for deres egne Interesser, eller, naar det kom højt, for Partiets Interesser? Mon de da ikke ville blive — omsider — »stinkende for deres Folk«?

Tror du, at det til den Tid vil være behageligt at have været Forsvarsnihilist- og Fredsvenne-Fører?

Men den menige Vælger, som har løftet dem i Førersædet, — er ikke hans Ansvar det samme, og vil ikke hans Selvbebrejdelser blive de samme?

Vil du løbe den Risiko at komme til at bære et saadant Ansvar og høste en saa bitter Frugt?

Kære danske Demokrat! Tænk over det her fremførte! Det er dog dit Land, det drejer sig om. Det er ikke Overklassernes Land eller det gamle Højrepartis Land, men det er jo allerede dit Land og bliver det mere for hver Dag, der gaar.

Hvem jeg er, som skriver, faar du ikke at vide og vil ikke gætte det. Det er ingen Gavn til, og uvilkaarlig indvirker Forfatterens Person paa Bedømmelsen af det sagte. Altsaa — din høfligst forbundne og i Kærligheden til det fælles Fædreland med dig forenede

Ubekendte.

Slutningsmotto.

„Efter den hidtil gjorte Erfaring maa det vistnok erkendes, „at hverken Jylland eller Fyen kunne forsvares mod Angreb, „der tilsigte mere end Brandskatning og Fouragering....

....man maa derfor fastholde som Grundlag for Danmarks „Forsvar, at Sjælland er Danmarks naturlige Fæstning."

(Betænkning afgiven 15/3 1875 af Venstre-Flertallet i Udvalget om de militære Lovforslag (Berg, Berntsen, Bojsen, Clausager, Holm, N. Jensen, Kjær, S. Petersen).

„Sjælland er under de nuværende Forhold Danmarks na- „turlige Fæstning. Man siger, at Jylland og Fyen kunne vi dog „ikke opgive, nej, tilvisse; men Jylland og Fyen skulle vi som „Dele af vort Fædreland forsvare der, hvor der er Haab om, „at vi kunne forsvare dem bedst, og det kunne vi efter den „Stilling, vi have faaet, bedst gøre paa Sjælland."

(Chr. Berg, Rigsdagstidende 1879—80, Folketf. Pag. 846).

„Det er min fuldeste Overbevisning, at har det danske Folk „en Fremtid, har det kun en Fremtid, dersom det selv har en „Bevidsthed om, at det vil værne om sin Selvstændighed udad- „til....; jeg tror, at det er en Betingelse for vor Selvstændig- „hed, at vi ville gøre noget for at værne om den udadtil."

(Jens Busk, sammesteds, Pag. 947).

„Vort Lands Beliggenhed ved Indløbene til Østersøen vil „let gøre det til Brændpunktet for Krigsbegivenheder alt ved „Begyndelsen af europæiske Uroligheder, naar vi ikke forud „med Bestemthed og paa en Maade, der kan yde alle Magter „Garanti for vor Villie, have indrettet os paa i alle Maader — „i Krigstid som ellers — at ville overholde disse Vandes Fred, „saavidt vore Kræfter naa, og den internationale Lov berettiger

„os dertil. *Det er en Opgave, som vi ikke kunne vise fra os, „fordi vort Lands Selvstændighed staar og falder med den. „Mægte vi den ikke, tage andre Magter vort Land og vore „Vande i Besiddelse og vore Eksistensbetingelser skylles bort.*"

(Kapt. C. Th. Sørensen 1891 i Piecen „Forsvarssagen").

„Chicago Record meddeler igaar (5/1) *at Kejser Wilhelm har „bestilt 20,000 Jærnbanevogne til Brug i den tilstundende Krig, „at levere inden 1ste Marts. Pressen herovre omtaler i det „hele taget Krigen som en given Ting, — kun et Tidsspørgs„maal. I Danmark sover man vel stadig blidt og synger: Der „er slet ingen Røvere i denne Skov!*"

(Uddrag af et Privatbrev fra Amerika).

For nogle Uger siden stod den franske Socialistfører Jean Jaurés paa en Tribune i Paris. Det var en Del af de 28 yderliggaaende i Partiet, der havde forlangt hans Nærværelse for at afæske ham en Erklæring og en Underskrift. Man forelagde ham Antipatrioternes Manifest mod Hæren og mod ethvert Forsvar af Landet. Man forlangte, han skulde skrive under paa, at han ikke vilde være med til noget som helst Forsøg paa at forsvare Landet, at han fordømte alt, hvad der hed Militærvæsen, og at han i Tilfælde af Krig vilde være med til at opfordre Soldaterne til at desertere. Man vilde aftvinge ham en Underskrift. Men Jaurés skød Pennen fra sig, og han erklærede, at før skulde hans Haand visne, før han satte sit Navn under sligt. For ham stod det som enhver Mands hellige Pligt at forsvare sit Land, og det var Socialdemokraternes Pligt at værge Landets Frihed udadtil, for at man overhovedet kunde have Frihed indadtil i Landet selv.

Efter Jaurés utvetydige Erklæring kommer nu August Bebel i Tyskland med sin. Han har i disse Dage atter udtalt sin Mening om, hvorledes det tyske Socialdemokrati vil stille sig i Tilfælde af en Krig. Man vil protestere mod enhver Angrebskrig, fordi man mener, enhver Krig er meningsløs og frygtelig, for den besejrede saavel som for Sejrherren. „Men med ubetvingelig Magt vil hele det tyske Socialdemokrati, det hele tyske Proletariat styrte mod Grænsen og forsvare Fædrelandet, naar Krigen endelig er udbrudt, forsvare ikke blot vore gamle tyske Grænser, men ogsaa de Provinser (Elsass-Lothringen), vi en Gang har erobret, og som Fjenden ønsker at

erobre tilbage. Faar Tyskland Krig, vil ingen mellem os være i Tvivl om, hvad vi bør gøre, og der vil ikke være bedre Forsvarere af Fædrelandet end de tyske Socialdemokrater".

Det er Bebels Ord. Og den anden fremragende tyske Socialdemokrat, von Volmar, har i München ført akkurat samme Tale.

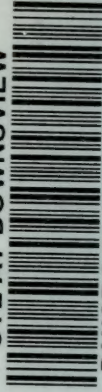
Paa en international socialdemokratisk Kongres for nogle Aar siden i Paris erklærede en af de danske socialdemokratiske Førere, — hvis vi ikke tager meget fejl, var det Raadmand Knudsen, — at Socialdemokraterne i de smaa Lande ikke let kunde foretage Skridt paa egen Haand. Man havde Øjet rettet mod de store socialdemokratiske Centrer, hvorfra man baade vilde modtage Ordrer til de store afgørende Handlinger og Impulser til Partiets Taktik. Nu har man altsaa faaet baade den første franske og den første tyske socialdemokratiske Førers Mening om, hvorledes de stiller sig til Spørgsmaalet om et Lands Forsvar. Vil de staa ved deres Ord fra den omtalte Kongres? Vil de rette sig efter Meningerne udefra?

Eller vil de i Forbindelse med deres Allierede, Krabberne, være det eneste politiske Parti i Verden, som opgiver Fædrelandet og kun har Haansord for dem, der vil forsvare det?

Venstrebladet „København", 28/1 1906.

DUPLEX - TRYKKERIET, Købmagergade 52.

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 09 06 23 14 002 3